

DIPLOMADOLGOZAT

Kis Andor
Felszámolási és vagyonfelügyeleti szakközgazdász képzés

Budapest
2024

**Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Szent István Campus**

**Felszámolási és vagyonfelügyeleti
szakirányú továbbképzési szak**

**A büntetőjogi szempontok és felelősségi kérdések a fizetéseképtelenségi
eljárásokban**

Belső konzulens: dr. Oláh Péter Balázs LL.M.
mb. oktató

Külső konzulens: dr. Pálincás Péter
ügyvéd

Készítette: **Kis Andor**
BUFOXD
levelező tagozat

Intézet: Agrár- és
Élelmiszergazdasági Intézet

**Budapest
2024**

Tartalom

1. Bevezetés.....	4
2. Szakirodalmi áttekintés	6
2.1. A fizetéseképtelenségi eljárások elméleti háttere	6
2.2. A vezető tisztségviselő	6
2.2.1. Fogalma	6
2.2.2. A vezető tisztségviselő felelősségét megalapozó magatartások	7
2.2.3. A vezető tisztségviselő és az adós társaság tagjainak jogai	9
2.2.4. A vezető tisztségviselők kötelezettségei	10
2.3. Vagyoni igények a felszámolási eljárásban	11
2.3.1. Büntetőjogi vagyoni igény szabályozása	11
2.3.2. A megállapítási per.....	12
2.3.3. A marasztalási per	13
2.4. A fizetéseképtelenségi eljárások során megvalósuló bűncselekmények	14
2.4.1. A csődbűncselekmény	14
2.4.2. Tartozás fedezetének elvonása	16
2.4.3. Saját tőke csorbítása	17
2.4.4. Számvitel rendjének megsértése	18
3. Saját vizsgálat.....	20
3.1. A kutatás célkitűzései, forrásai és módszerei	20
3.2. A felelősség kérdése az ügyvezetés és más vezető tisztségviselők oldalán	20
3.2.1. A vezető tisztségviselő személyes felelőssége.....	20
3.3. Gyakorlatban felmerülő problémák és kihívások	23
3.3.1. Bizonyítás kérdései	23
3.3.2. A vagyoni biztosíték problematikája.....	24
3.3.3. Nemzetközi kitekintés	25
3.4. A bűncselekmények esetjogi elemzése.....	27
3.4.1. Jögesetek a csődbűncselekmények kapcsán.....	27
3.4.2. Jögesetek a tartozás fedezetének elvonása bűncselekmény esetén	28
3.4.3. Jögesetek a számvitel rendjének megsértése esetén.....	29
3.5. A polgári jogi és a büntetőjogi felelősség összehasonlítása	30
4. Következtetések, javaslatok	32
5. Összefoglalás.....	33
Jogszabályjegyzék	35
Irodalomjegyzék.....	36
Mellékletek.....	38

1. Bevezetés

A dolgozat témája a fizetéseképtelenségi eljárások jogi kereteinek, különösen a vezető tisztségviselők felelősségi és büntetőjogi aspektusainak elemzése. A magyar jogrendszerben a Cstv. szabályozza azokat az eljárásokat, amelyek lehetővé teszik a fizetéseképtelenné vált gazdasági társaságok szervezett felszámolását és a hitelezők követeléseinek kielégítését. E jogterületen különösen lényeges a vezetők szerepe, mivel döntéseik közvetlen hatással vannak a társaság pénzügyi stabilitására és a hitelezői érdekek megóvására. A dolgozat célja, hogy feltárja a vezető tisztségviselők felelősségének szabályozását, a törvény adta lehetőségeket és korlátokat, valamint bemutassa a büntetőjogi felelősség és a polgári jogi kötelezettségek közötti különbségeket a fizetéseképtelenségi eljárások során.

Az adós fizetéseképtelenségének joga tulajdonképpen azon elvek és szabályok összessége, amelyek a vagyonának előre meghatározott, átlátható módon történő felosztását biztosítják abban az esetben, ha az adós a hitelezők követeléseit nem képes teljes mértékben kielégíteni. A fizetéseképtelenség jogi fogalmára többféle megközelítés is létezik de a területen dolgozó szakértők nagy része egyetért abban, hogy amennyiben egy adós valamennyi hitelezőjét ki tudja fizetni, a fizetéseképtelenségi jogi eljárások alkalmazása szükségtelen.

Magyarországon jelenleg a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv., csődtörvény, felszámolási törvény)¹ szabályozza a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetet, illetve a már bekövetkezett fizetéseképtelenségi állapotot. A hatályos Cstv. alapvetően két fizetéseképtelenségi eljárást ismer és szabályoz: a csődeljárást és a felszámolási eljárást. A magyar csődtörvényt a jogalkotás során számtalan alkalommal módosították, olyan mértékben, hogy belső koherenciája egészen ingatag alapokon áll, és talán már az eredeti jogalkotók számára is alig lenne felismerhető. Például csak a 2017-es évben a Cstv. módosítására négy alkalommal került sor.² A hatályba lépés óta eltelt időszak alatt a gazdaság dinamizmusa jelentősen növekedett, amely újabb és újabb kihívásokra való reagálást tett szükségessé. A felszámolási eljárások száma a társas vállalkozások körében 2017-ben 6,5 ezer volt, és 2015-től csökkenés mutatkozott. Azonban a COVID-válság és egyéb külső körülmények következtében 2022-ben már 8449 vállalkozás került felszámolás alá, míg 2023 első öt hónapjában ez a szám elérte a 8549-et, vagyis kevesebb mint fél év alatt meghaladta a

¹ 1991. évi XLIX. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról

² JUHÁSZ László: A Cstv. módosítása az új Pp. szabályaira tekintette. Céghírnök, 2017/12. 4-7.

korábbi éves átlagot.³ Ezek mellett figyelemmel kell lenni az Európai Unió fizetéseképtelenségi szabályozásának folyamatos változására is.

Az elmúlt évtizedekben nemcsak a jogszabályi változások befolyásolták a gyakorlatot, hanem a Kúria is számos alkalommal formálta a jogértelmezést, gyakran a korábbi értelmezések módosításával. A törvény 1992-es hatályba lépése óta eltelt több mint harminc év során pedig számos lényeges kérdésre továbbra sincs egyértelmű válasz. Érdeemes megjegyezni, hogy a csődjog átfogó megújításának igénye korábban is felmerült, azonban az új törvény megalkotása még várat magára. 2018-ban ugyan az Igazságügyi Minisztérium megkezdte egy új csődtörvény kidolgozásának előkészítését, ám a kodifikációs folyamat 2019-ben megszakadt.⁴

Az első fejezet a dolgozat alaptémáját vezeti be, míg a második fejezet szakirodalmi áttekintést nyújt a fizetéseképtelenségi eljárásokkal kapcsolatos főbb elméleti és gyakorlati kérdésekről. Részletesen bemutatja a vezető tisztségviselők fogalmát és azok felelősségének jogi hátterét, különös hangsúlyt fektetve azokra a magatartásokra, amelyek felelősségi következményekkel járhatnak. Ebben a fejezetben olvashatunk továbbá a büntetőjogi igények kezeléséről a fizetéseképtelenségi eljárások során, illetve a leggyakoribb bűncselekmények elemzéséről, mint például a csődbűncselekmények, a tartozás fedezetének elvonása, valamint a számvitel rendjének megsértése.

A harmadik fejezet a dolgozat saját vizsgálatának elemzését mutatja be továbbá kitér a vezető tisztségviselők személyes felelősségére a hitelezőkkel szemben fennálló kötelezettségeik kapcsán. A fejezet jogeseteken keresztül szemlélteti a hitelezői követelések kielégítését akadályozó tényezőket, és a bizonyítás kérdését járja körül. Emellett fontos részét képezi a vezetői magatartások és a vagyonsökkenés közötti okozati összefüggések bizonyítása, ami a felelősségi perek alapja.

A negyedik fejezet a dolgozat következtetéseit és javaslatait tartalmazza, összegezve a kutatás eredményeit. Ez a rész rávilágít arra, hogy a csődjogi szabályozás hogyan befolyásolja a hitelezők védelmét és a vállalkozások gazdasági környezetét, valamint javaslatokat fogalmaz meg a vezetői felelősség egyértelműbb szabályozására és az érdekképviselési szempontok érvényesítésére.

³ SZIKORA Veronika: A fizetéseképtelenség témájának időszerűsége: magyar tények, német és osztrák minták. In: Szikora Veronika – Fézer Tamás (szerk.): Fizetéseképtelenség és jogutód nélküli megszűnés. Tapasztalatok és reformjavaslatok. Debrecen, 2018. 159.

⁴ JUHÁSZ László: A szerkezetátalakítási eljárás helye a magyar csődjog rendszerében. Fizetéseképtelenségi jog, 2021/2-3.

2. Szakirodalmi áttekintés

2.1. A fizetéseképtelenségi eljárások elméleti háttere

Ahogy a dolgozat bevezető részében is említésre került, a magyar Cstv. két eljárás szabályozásával biztosítja a fizetéseképtelenség kezelését: a csődeljárással és a felszámolási eljárással. E fizetéseképtelenségi eljárások elsődleges célja, hogy a fizetési kötelezettségeinek eleget tenni nem képes adós gazdasági társaság megszüntetése úgy menjen végbe, hogy a hitelezők követelései a lehető legteljesebb mértékben kielégítést nyerjenek. Az adós választása szerint ezek előtt az eljárások előtt sor kerülhet egy reorganizációs célú kísérletre, mely a fizetőképesség helyreállítását célozza a csődeljárás keretében. Amennyiben a csődeljárás eredménytelenül zárul, automatikusan felszámolási eljárás következik, amely az adós gazdasági társaság végleges megszüntetésére irányul.

A csődjogban alapvetően három fő szereplő jelenik meg. Az első két szereplő, az adós (a fizetéseképtelenné vált gazdasági társaság) és a hitelező (aki az adóssal szemben fennálló követelés jogosultja), kétpólusú jogviszonyban állnak egymással. A fizetéseképtelenségi állapotba került társaság objektív körülmények – mint például a fedezet hiánya – miatt nem képes hitelezői irányába fennálló kötelezettségeit teljesíteni. A csődjog harmadik szereplője az állam, amely a fizetéseképtelenségi eljárások jogi kereteinek kialakítása óta nélkülözhetetlen szerepet tölt be az adós és a hitelező közötti jogviszonyok felügyeletében. Az állam felelőssége kiterjed arra, hogy biztosítsa az Alaptörvényben rögzített, vagy abból levezethető alapelvek érvényesülését – például a vállalkozási szabadságot, az egységes piaci verseny megőrzését, valamint a gazdasági társaságok hitelezőinek védelmét. E feladatok teljesítéséhez az állam nemcsak a jogalkotás szintjén lép közbe, hanem az állami intézményrendszer eszközeivel is aktívan biztosítja ezen alapértékek érvényesítését.⁵

2.2. A vezető tisztségviselő

2.2.1. Fogalma

A vezető tisztségviselő kifejezés olyan jogalanyt jelöl, aki a Polgári Törvénykönyv⁶ értelmében a társaság ügyvezetésével és képviselésével kapcsolatos feladatokat látja el. Cégek, alapítványok és egyesületek esetében vezető tisztségviselőnek azt a személyt tekintjük, akit a

⁵ TÖRÖK Gábor: Csődjog –egy lehetséges új megközelítés, in: Gazdaság és Jog, XIX. évf. 5. szám, 2011. május, 11

⁶ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

nyilvántartásba ilyen minőségben bejegyeztek. Árnýéktisztviselőnek minősül az a választott, de be nem jegyzett személy is, aki jelentős befolyást gyakorol a gazdasági társaság működése szempontjából fontos döntésekre, és lehet akár természetes, akár jogi személy. Bizonyos esetekben – például ügyvédi irodák esetében – a nyilvántartásba vétel ténye vagy hiánya nem bír különösebb jelentőséggel. Azon gazdasági társaságok esetében, amelyek bejegyzése az Európai Unió egy másik tagállamában történt, Magyarországon ügyvezetőnek az a személy tekinthető, aki hazánkban jogosult jognyilatkozatot tenni. Ha a vezető tisztségviselő jogi személy, maga ez a jogi személy minősül a tisztség betöltőjének, nem pedig az a természetes személy, aki a vezetői feladatokat ténylegesen végrehajtja. A Cstv. pontosan körülírja, hogy ki nem minősül vezető tisztségviselőnek; ide tartozik a cégvezető, a vagyonfelügyelő, valamint a felszámoló is. Ezen kívül a cégnyilvántartási törvény (Ctv.) ⁷ a vezető tisztségviselő körébe bevonja a társaság által kijelölt végelszámolót, és rendelkezik az árnyékvezető fogalmáról is.

2.2.2. A vezető tisztségviselő felelősségét megalapozó magatartások

A vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni felelősségének vizsgálatakor kizárólag azok a cselekedetek relevánsak, amelyeket a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezését követően tanúsítottak. A vezető tisztségviselő ezt megelőző tevékenységéért nem vonható felelősségre a Cstv. alapján, ilyen esetekben felelőssége a gazdasági szervezettel szemben szerződéses (kontraktuális) alapon ítéltető meg.

A Cstv. módosításai során változtak azok a magatartások, amelyek alapján felelősségre vonhatók a vezető tisztségviselők. Korábban az adós vagyonának csökkenése megalapozta a hitelezők irányába fennálló kártérítési felelősséget; későbbiekben pedig a hitelezői követelések kielégítésének megghiúsítása és a környezeti terhek rendezésének elmulasztása is ilyen alap lett. A 2017. július 1-jétől hatályos Cstv.-rendeletek szerint a vezető tisztségviselő akkor is felelősséggel tartozik, ha elmulasztja környezetvédelmi kötelezettségeinek teljesítését (mint például a környezetkárosodás megelőzése, a környezetkárosítás megszüntetése vagy a kármentesítés), ami akadályozza a hitelezői követelések teljes kielégítését. A számviteli törvény⁸ előírásai kapcsán azt szükséges elsődlegesen vizsgálni, hogy a vezető tisztségviselő felróható magatartása következtében csökkent-e az adós aktív vagyona.

A bírói gyakorlat alapján egyes, a vezető tisztségviselők részéről tipikusnak tekinthető felróható cselekmények vagyoncsökkenést okoznak, mint például az adós vagyonának térítés nélküli

⁷ 2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról

⁸ 2000. évi C. törvény a számvitelről

átruházása vagy méltánytalanul alacsony áron történő értékesítése (például ingatlanok ajándékozása, járművek a piaci ár alatti eladása). A szerződéskötéskor a szükséges körültekintés elmulasztása (például fizetőképesség ellenőrzése nélküli partnerrel történő szerződéskötés és termékek szállítása) vagy ésszerűtlen gazdasági kockázat vállalása az adós megkárosításával (például magas kockázatú befektetések, amelyek veszteséggel járnak). Továbbá például az adós vagyonának átadásának elmulasztása a felszámolónak.⁹

A vezető tisztségviselő vagyonszökkentő tevékenysége akár mulasztás által is megvalósulhat, például amikor nem képezi meg a szükséges céltartalékot egy adóhatóság által jogerősen megállapított adótartozás esetén. Fontos megjegyezni, hogy céltartalék képzése csak akkor lehetséges, ha ehhez rendelkezésre áll a fedezet, hiszen az ügyvezető saját vagyonából erre nyilvánvalóan nem kötelezhető. Nyilvánvaló, hogy a hitelezői követelések kielégítését nem csupán az aktív vagyon csökkenése hiúsíthatja meg, hanem az ésszerűtlen üzleti döntések alapján keletkezett tartozások is. A hitelezői követelések teljes kielégítésének megghiúsulása önmagában is indokolhatja perindítást. A bíróság ezzel kapcsolatban azt vizsgálja, hogy a vezető tisztségviselő felróható magatartása nélkül mekkora vagyon állt volna rendelkezésre a hitelezők kielégítésére, és mennyivel csökkent ez a vezető tisztségviselő tevékenységének következtében.¹⁰

A környezeti károk elhárításának kötelezettsége a Cstv. módosításai nyomán kiemelten fontossá vált; ennek megszegése önmagában szankciót vonhat maga után. Ez azért lényeges, mert a környezeti terhek az adós vagyontárgyainak értékét csökkentik, vagy azok ellenértékének egy részét a felszámolási eljárásban a környezet mentesítésére kell fordítani, ezáltal csökkentve a hitelezői igények kielégítésére rendelkezésre álló összeget.

Összességében megállapítható, hogy a vezető tisztségviselők felelősségének 2006-os bevezetése óta a Cstv. rendelkezései egységesen úgy értelmezik a különleges deliktuális felelősséget, hogy a vezető tisztségviselő csak a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet beálltát követően, a hitelezői érdekek figyelmen kívül hagyásával tanúsított, a vagyon csökkenését eredményező e magatartása esetén vonható felelősségre. A vezető tisztségviselő kizárólag a törvényben meghatározott mentesítési okok fennállása esetén kerülheti el a felelősségre vonást, és csak az általa okozott kár mértékéig köteles helytállni, vagyis a felróható

⁹ Csőke Andrea: Nagykomentár a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvényhez. 2019. február 20.

¹⁰ Csőke Andrea: i.m.

magatartása következtében bekövetkezett vagyonsökkenést köteles megtéríteni a hitelezők részére.

2.2.3 A vezető tisztségviselő és az adós társaság tagjainak jogai

Az adós gazdálkodó szervezet vezetőjének jogait szinte egyetlen szóval – a meghatalmazással – lehet összefoglalni, bár van egy kivétel, amikor a vezető érvényesítheti az adós személyhez fűződő jogait. A felszámolási eljárás során a volt vezető tisztségviselő bármely természetes személyt meghatalmazhat vezetői kötelezettségei teljesítésére, feltéve, hogy az adott személy rendelkezik az elvárt fizikai és belátási képességekkel, személyesen ismeri a meghatalmazót, és nincs akadálya annak, hogy meghatalmazottként eljárjon. A meghatalmazás lehet egyszeri, vagy az eljárás teljes időtartamára szóló, valamint teljes körű vagy részleges, ez utóbbi esetben például csak egy bizonyos feladat – mint az adós iratanyagának átadása – elvégzésére korlátozódik. Fontos tisztában lenni a meghatalmazás pontos tartalmával, mert ha konkrét időpontot jelölünk meg, de a meghatalmazott feladatait nem határozzuk meg, később a vezető azzal védekezhet, hogy a kötelezettségei teljesítésére meghatalmazottat jelölt ki, bízva annak helyettesítésében. Ugyanakkor, ha a meghatalmazást a meghatalmazott nézőpontjából értelmezzük, elképzelhető, hogy úgy véli, jogviszonya csak az adott napra érvényes, például egy nyitótárgyalásra vagy az iratanyag átadásának napjára, és a meghatalmazotti státusz ezzel megszűnik.

A meghatalmazásban szereplő kifejezések – mint a „teljes körű” és a „visszavonásig érvényes” – formálisan mellékesek, mivel a meghatalmazott csak az adott időpontban járt el a meghatalmazó nevében. A meghatalmazás bármikor visszavonható vagy visszautasítható, akár a kiállítás napján, tanúk jelenlétében. Egy esetleges későbbi büntetőeljárásban ez jelentős bonyodalmakhoz vezethet, és átláthatatlanná válhat a felelős személy kiléte. A tagok, alapítók vagy részvényesek jogai – a továbbiakban együttesen: tagok – a tagsági jogviszonyból eredően nem szűnnek meg teljesen. Továbbra is jogosultak rendelkezni tagsági részesedésükről, eladhatják vagy átruházhatják azt más személyekre, illetve igényt tarthatnak a hitelezők kielégítése után fennmaradó vagyonhányadra. A felszámolási eljárás időtartama alatt a legfőbb szerv továbbra is működhet, és ennek kapcsán a tagok gyakorolhatják tagsági jogaikat. A Cstv. 34. § (3) bekezdése értelmében a felszámoló köteles tájékoztatni a legfőbb szerv képviselőjét a hitelezői igényekről, beleértve a hitelezők listáját, igényük összegét, elfogadását, besorolását, valamint a felszámolási költségekről is. A felszámolási eljárás során megkötendő egyezséghez a legfőbb szerv döntése szükséges, melynek előkészítésében és megkötésében a szerv által

kijelölt képviselő jár el. A Cstv. kimondja, hogy az adós nevében kifogást a 8. § (1) bekezdésében megjelölt szervek – azaz a legfőbb szerv képviselője – nyújthatnak be.¹¹ A jogalkotó ezen rendelkezéssel speciális jogorvoslati lehetőséget biztosít azon felek számára, akik a felszámolás során sérelmet szenvedtek el. Kifogás akkor nyújtható be, ha a felszámoló jogszerűtlen intézkedést tett vagy mulasztást követett el, és a beadvány benyújtásának határideje a sérelem tudomására jutásától számított nyolc nap. A bíróság az ügyet soron kívül bírálja el, és amennyiben a kifogás megalapozott, hatályon kívül helyezi a kifogásolt intézkedést, továbbá elrendelheti az eredeti állapot visszaállítását vagy új intézkedést írhat elő a felszámoló számára. Ha a felszámoló nem teljesíti a bíróság által előírt rendelkezést, a bíróság másik felszámolót nevezhet ki, és kötelezheti a leváltott felszámolót a felmerült költségek viselésére, valamint csökkentheti a felszámoló díját.

2.2.4. A vezető tisztségviselők kötelezettségei

A Cstv. alapján a vezető tisztségviselő az alábbi kötelezettségeket köteles teljesíteni:¹²

- a) Elkészíteni a tevékenységet lezáró mérleget a felszámolás kezdő időpontját megelőző napra vonatkozóan, és ezt a felszámolás kezdetétől számított 30 napon belül benyújtani a felszámolónak, valamint az adóhatóságnak.
- b) Az irattári anyagról, beleértve a nem selejtezhető és titkos minősítésű iratokat, iratjegyzéket készíteni, és ezek teljes leltár szerinti átadását biztosítani a felszámolónak, továbbá a folyamatban lévő ügyekről tájékoztatást nyújtani.
- c) A felszámolás kezdetétől számított 15 napon belül nyilatkozni a felszámoló és az illetékes környezetvédelmi hatóság részére a fennálló környezetvédelmi károkról, valamint az azokból eredő potenciális költségekről.
- d) Részletes tájékoztatást adni a felszámoló számára minden olyan jogügyletről és kötelezettségvállalásról, amely a 40. § (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott kategóriába tartozik.
- e) Értesíteni a munkavállalókat, valamint a munkavállalók érdekképviselői szervezeteit (mint a szakszervezet és üzemi tanács) a felszámolás megindításáról.

¹¹ Cstv. 51. § (1) bekezdés

¹² Cstv. 31. § (1) bekezdése

f) A Cstv. 57. § (1) bekezdésének c) pontjában megjelölt követelések jogosultjait tájékoztatni – a felszámolás kezdő időpontját követő 15 napon belül – a felszámolás elrendeléséről.

g) A felszámoló kérésére teljes körű tájékoztatást adni az adós felszámolás előtti tevékenységéről, továbbá minden lehetséges módon elősegíteni a felszámoló munkáját.

h) A helytállási kötelezettség érvényesítése: egyes személyek mögöttes felelőssége megállapítható a ki nem egyenlített tartozások fedezetére. Például a közkereseti társaság, betéti társaság, egyesülés vagy a közös társaság esetén mögöttes helytállási kötelezettséggel bíró személyek.

2.3. Vagyoni igények a felszámolási eljárásban

2.3.1. Büntetőjogi vagyoni igény szabályozása

A felszámolási eljárás során megfigyelhető egy ellentét a jóhiszemű hitelezői igények és a büntetőjogi vagyoni igény között, mivel a korábbi szabályozás szerint a büntetőjogi igények teljes körű és válogatás nélküli abszolút elsőbbséget élveztek. Ez azt jelentette, hogy a büntetőjogi igények, különösen a vagyonelkobzás és az ehhez kapcsolódó biztosítási intézkedések, minden más követelést megelőzően kerültek kielégítésre, ami azt eredményezte, hogy a vagyonelkobzásról hozott végleges döntés meghozataláig a felszámolás során felmerülő egyéb igények részleges kielégítésére sem volt lehetőség. Mindez még akkor is igaz volt, ha a társaság rendelkezésre álló vagyona elegendő lett volna valamennyi követelés fedezésére. A vagyonelkobzás elsőbbsége tehát mind időben, mind tárgyi vonatkozásban abszolutizálódott; még az előzetes biztosításra vonatkozó intézkedés is megelőzött minden más vagyoni igényt.¹³

Ezen szabályozási sajátosság miatt jelentős aránytalanság alakult ki, különös tekintettel arra, hogy a vagyonelkobzásnak még a büntetőjogon belül is vannak bizonyos keretei és akadályai. A vagyonelkobzáson kívüli büntetőjogi igények – például a Jsztb.¹⁴szerinti pénzbírság – szintén abszolút időbeli elsőbbséget élveztek, és a biztosításukra alkalmazott kényszerintézkedések a felszámolási eljárás felfüggesztését eredményezték. Ezáltal a felszámolási eljárásban bejelentett hitelezői igényeknek meg kellett várniuk a büntetőeljárás jogerős lezárását, akkor is, ha a felszámolási eljárás folytatása után a kielégítési sorrendben

¹³ A vagyonelkobzás elsőbbségét eredményező szabályozást a Cstv. 2021. december 31-ig hatályos 6/A. §-a tartalmazta

¹⁴ 2001. évi CIV. törvény a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről

végül a hitelezők követelései elsőbbséget élveztek volna a büntetőjogi igényekkel szemben. Egy ilyen, más jogterületen nem tapasztalható szabályozási gyakorlat különösen jelentős érdeksérelmet okozhatott a jóhiszemű hitelezők számára a felszámolás során, hiszen a társaság teljes vagyonának felosztása ekkor valósult meg, így a hitelezői igények kielégítésére semmilyen egyéb vagyon nem állt rendelkezésre.

A 2021. évi CXXXIV. törvény¹⁵ e problémakör rendezésére törekedett: a 2022. január 1-jén hatályba lépett szabályok alapján a büntetőjogi igények integrálásra kerültek a felszámolási eljárás során érvényesíthető egyéb követelések közé.¹⁶ A törvény miniszteri indokolása szerint a módosítás célja annak biztosítása volt, hogy a bűncselekményből eredő állami vagyoni igény érvényesítése ne történhessen más, jóhiszemű hitelezők kárára. Ennek következményeként a felszámolási eljárásban a kívülálló jóhiszemű hitelezők egyes igényei – hasonlóan a végrehajtási jogban fennálló szabályozáshoz – megelőzhetik az állam büntetőjogi eredetű vagyoni igényét. Így tehát az ismert, magasabb prioritású igények fedezetét a büntetőeljárás sem tarthatja vissza, még ideiglenesen sem. A törvénymódosítás tehát igyekezett orvosolni a jogi diszkrepancia súlyosabb elemét.

2.3.2. A megállapítási per

A Cstv. 33/A. § kógens rendelkezése alapján kereset benyújtására kizárólag bármely hitelező és a felszámoló jogosult az adós társaság nevében; az alperesi oldalon pedig azok a vezetők szerepelnek, akik az adós gazdálkodó szervezet élén a felszámolás kezdő időpontját megelőző három évben nem a hitelezői érdekek elsőbbségének figyelembevételével végezték ügyvezetési feladataikat, amikor a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet már bekövetkezett. A hitelező abban az esetben kezdeményezheti a pert, ha követelését a felszámoló nyilvántartásba vette (a bírói gyakorlat alapján ide tartoznak mind a vitatott, mind pedig a függő követelések is). Az (1) bekezdés értelmében jogvédelmi keresetben lehet kérni, hogy a felszámolást lefolytató bíróság állapítsa meg azon igényeket, amelyek a felszámolás alatt álló adóssal szemben fennálló hitelezői követelésekből vagy a felszámolási eljárás idején felmerült környezetvédelmi kötelezettségekből fakadnak. A per megindítására a felszámolási eljárás lezárásáig, tehát a bíróság által kiadott záróvégzés jogerőre emelkedéséig van lehetőség.

¹⁵ 2021. évi CXXXIV. törvény egyes büntetőjogi tárgyú és ehhez kapcsolódóan egyéb törvények módosításáról

¹⁶ Itt érdemes megjegyezni, hogy a szabályozást a törvényi rendelkezésekkel lényegében azonos tartalommal már a büntetőjogi igényekkel összefüggő egyes eljárások, valamint a vagyonrendezési eljárás eltérő szabályairól szóló 640/2021. (XI. 25.) Korm. rendelet 2021. november 26-i hatállyal bevezette.

A bizonyítási teher a kártérítési pereknél megszokott módon alakul: a kereset benyújtójának (vagyis a károsultnak) feladata meghatározni azt az időpontot vagy időszakot, amelyet ő a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztének tekint, valamint neki kell bizonyítania a vezető jogellenes magatartását, a kár mértékét és az okozati összefüggést a károsulti magatartás és a keletkezett kár között. A vezető felelőssége alóli mentesüléshez a törvény exculpációs szabályt¹⁷ vezet be, amely szerint a vezető tisztségviselő akkor mentesül a felelősség alól, ha igazolja, hogy a fizetéseképtelenség bekövetkezését követően minden ésszerűen elvárható intézkedést megtett annak érdekében, hogy a hitelezői veszteségeket minimalizálja.¹⁸ Ha azonban a vezető a felszámolás kezdete előtt elmulasztotta az adós éves beszámolójának letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségét, akkor a hitelezői érdekek sérelme vélelmezett.¹⁹ Ilyen esetben az adós vezetőjének már nincs lehetősége a mentesülésre, hiszen törvényi vélelem alapján kell megállapítani a hitelezői érdekek sérelmét, anélkül, hogy a felróhatóságot vizsgálnák; továbbá a büntetőjogi szabályozás értelmében is felelősséggel tartozik kötelezettségének elmaradása miatt.

2.3.3. A marasztalási per

Az előzőekben kifejtett megállapítási per megindításának kizárólag abban az esetben van létjogosultsága, ha a hitelezők ezen az alapon teljesítést is követelhetnek, vagyis, ha lehetőségük nyílik arra, hogy a bíróság előtt az adós társaság vezetőinek felelősségre vonását kérjék. A Cstv. rendelkezései külön fejezetekben szabályozzák a megállapítási és marasztalási perek lefolytatását. Ennek megfelelően a megállapítási per keretében rögzítésre kerülnek a vezetői felelősség megállapításához szükséges tények, míg a marasztalási per során kifejezésre jut a vezető felelősségének másodlagos jellege. Ez azt jelenti, hogy a vezető felelőssége csupán az adós vagyona által nem fedezett olyan követelésekre terjed ki, amelyek kielégítésre kerülhettek volna, ha a vezető nem szegte volna meg az őt terhelő jogszabályi előírásokat.²⁰ A marasztalási per lefolytatására lehetőség nyílik mind a felszámolási eljárás alatt, mind annak jogerős befejezését követően.

¹⁷ Ptk. 347. § (4) bek.) szerint a felróhatóság hiányát a károkozó személy köteles bizonyítani, tehát úgynevezett exculpációs – kimentési- bizonyítási érvényesül, annak következtében, hogy a károkozó részéről minden károkozás esetében vélelem a felróható magatartás tanúsítása.

¹⁸ Juhász László: A magyar fizetéseképtelenségi jog kézikönyve: Novotni kiadó, Miskolc 2010. 402.o.

¹⁹ Cstv. 33/A § (2) bekezdés

²⁰ Juhász László: A csőddel és a felszámolással kapcsolatos perek gyakorlati problémái III. Céghírnök 2011. évf. 4. szám 9.o

A Cstv. 33/A. § (3) bekezdése kimondja, hogy amennyiben a bíróság által elfogadott közbenső mérleg és részleges vagyonfelosztási javaslat alapján a hitelezők követeléseinek kielégítésére nem elegendő az adós felszámolás alá vont vagyona, bármely hitelező, illetve az adós nevében a felszámoló az (1) bekezdés szerinti megállapítási kereset mellett egy külön keresetet is előterjeszthet a bíróságnál, amelyben kéri az adós korábbi vezetőjének kötelezését az elégtelenül fedezett követelés megfizetésére. Ilyen esetben a kereset a közbenső mérleg és vagyonfelosztási javaslat alapján indítható meg, ha az adós vagyona nem elegendő a hitelezők követeléseinek kielégítésére. A felperes ezen keresetet a felszámolási záróvégzés jogerőre emelkedéséig nyújthatja be, amely már nem csupán jogmegóvó, hanem jogmegállapító igényérvényesítésnek minősül. Lehetséges az is, hogy a Cstv. 33/A. § (1) és (3) bekezdései, valamint a Cstv. 63. § (3) bekezdése alapján több hitelező egyidejűleg indítson megállapítási és marasztalási pereket. Ilyen esetben a bíróság a Cstv. 33/A. § (4) bekezdése alapján köteles egyesíteni az egyes kereseti kérelmeket.

A felszámolási eljárás jogerős lezárását követően indítható marasztalási perekben kizárólag a hitelező jogosult keresetet indítani. A keresetindítás feltétele, hogy bizonyítható legyen, miszerint a követelés kielégítést nyert volna, ha az adós vezetője a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte után a hitelezői érdekeket figyelembe véve járt volna el. Ezen perek indítására a törvény jogvesztő határidőt ír elő: a felszámolás befejezésétől számított 60 napon belül van lehetőség a kereset benyújtására.

2.4. A fizetéseképtelenségi eljárások során megvalósuló bűncselekmények

A hatályos Btk. a fizetéseképtelenségi eljárások során leggyakrabban megvalósuló bűncselekményekről a gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények körében rendelkezik. A törvény ezen fejezete olyan bűncselekményeket tárgyal, amelyek közvetlenül védik a hitelezők érdekeit, ideértve a csődbűncselekményt, a tartozások fedezetének elvonását, valamint a saját tőke csorbítását. Mindezekén túl, tekintettel a téma jelentőségére és a bűncselekmény gyakoriságára, a dolgozat részletesen kitér a számvitel rendjének megsértésére is, amely a hitelezői érdekek védelmét közvetett módon szolgálja.

2.4.1. A csődbűncselekmény

A magyar Büntető törvénykönyv²¹ (továbbiakban: Btk.) szerint a csődbűncselekmény egy olyan bűncselekmény, amelyet az adós (általában egy vállalkozás vezetője) követ el, amikor szándékosan olyan magatartást tanúsít, amely a csődhelyzet előidézéséhez vagy a hitelezők kielégítésének megakadályozásához vezet. A csődbűncselekmény célja a hitelezők érdekeinek védelme a fizetéseképtelenségi eljárás során. Az üzleti életben kudarcot vallott vállalkozások esetében célszerű jogi eszközökkel előmozdítani a cég újra beilleszkedését a gazdasági környezetbe, és a felszámolás csak akkor indokolt, ha a reorganizációs próbálkozások nem járnak sikerrel. Fontos kiemelni, hogy egy vállalkozás fizetéseképtelensége vagy csődközel állapota önmagában nem minősül bűncselekménynek; a büntetőjogi rendelkezések alkalmazásához további jogellenes magatartások fennállása szükséges. Bár a csődbűncselekményt hazánkban a Btk. szabályozza, az igazságszolgáltatás csak akkor alkalmazza a büntetőjog eszközeit, amikor az eladósodott fél szándékosan akadályozza a hitelezők követeléseinek teljesítését.²² A törvény a csődbűncselekmény négy alapesetét határozza meg:

1. Fizetéseképtelenséget előidéző csődbűncselekmény: az elkövető szándékosan olyan magatartást fejt ki, amely fizetéseképtelenséghez vagy annak látszatához vezet, ezáltal részben vagy teljesen ellehetetleníti a hitelezők kielégítését.
2. Fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben elkövetett csődbűncselekmény: Miután a társaság fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetbe kerül és az elkövető ennek tudatában fejt ki a fedezetelvonó magatartását, ezáltal színleg vagy ténylegesen csökkenti a vagyont, amivel megghiúsítja a hitelezők kielégítését.
3. Fizetéseképtelen helyzetben elkövetett csődbűncselekmény: az adós fizetéseképtelen helyzetében fedezetelvonó magatartást tanúsít, amely legalább részben akadályozza a hitelezők kielégítését.
4. Jogtalan előnyben részesítéssel elkövetett csődbűncselekmény: Az adós a felszámolás elrendelése után, a Cstv.-ben rögzített kielégítési sorrendet megsértve, valamely hitelezőt előnyben részesít.²³

A csődbűncselekmény jogszabályi tényállása tehát kiterjed az adós büntetendő magatartásaira a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet kezdetétől egészen a fizetéseképtelenségi eljárás

²¹ 2012. évi C. törvény a Btk.könyvről 404. §

²² Laufer Henrik: Gondolatok a csődbűncselekmény régi és új szabályaival kapcsolatban, Büntetőjogi Szemle, 2012/2.,24.o.

²³ Görgényi I. – Gula J. – Horváth T.- Jacsó J.- Lévy M.- Sántha F.-Váradi E. – Magyar Büntetőjog Különös rész. Wolters Kluwer, 2016.

befejezéséig. Ennek ellenére a büntetőjogi felelősség megállapítása gyakran akadályokba ütközik, különösen a gazdasági bűncselekményekre jellemző magas látencia miatt. A probléma egyik oka, hogy a releváns tények minden kétséget kizáró bizonyítása nehézségekbe ütközik, mivel a rutinos vezető tisztségviselők gyakran úgy vonják el a vagyont, hogy annak nyomon követése, illetve az elkövető szándékának bizonyítása rendkívül bonyolult vagy szinte lehetetlen.²⁴

2.4.2. Tartozás fedezetének elvonása

A tartozás fedezetének elvonása a magyar Btk. szerint olyan bűncselekményt jelent, amely során az adós szándékosan úgy cselekszik, hogy akadályozza vagy ellehetetleníti a hitelezők követeléseinek kielégítését. Ez többféle módon történhet, például az adós eltünteti vagy eltitkolja a vagyonát, színlelt szerződéseket köt, vagy éppen áron alul ad el vagyontárgyakat, amelyek biztosítésként szolgálhatnának a hitelezők számára. A cselekmény célja tehát a fedezet, vagyis a vagyoni alap eltüntetése vagy csökkentése, amelyből a hitelezők kielégítést nyerhetnének. A Btk. alapján tartozás fedezetének elvonása akkor valósul meg, ha az adós egyrészt olyan intézkedést tesz, amelynek célja vagy következménye, hogy elvonja vagy csökkentse a hitelezői kielégítést biztosító fedezetet másrészt szándékosan követi el a fedezetelvonást, vagyis tudatában van annak, hogy cselekményével akadályozza a hitelezők követeléseinek teljesítését, és ezt kifejezetten akarja.²⁵

A bűncselekmény jogi tárgya a hitelezők érdekeinek védelme. A piacgazdaság hatékony működéséhez elengedhetetlen, hogy a hitelezők biztonságban érezhessék magukat tevékenységeik során. A tartozás fedezetének elvonása mint deliktum arra irányul, hogy kiemelt büntetőjogi védelmet nyújtson a szerződéses követelések és a gazdasági tevékenységből származó tartozások hitelezői számára. Az ilyen tényállások közvetetten hozzájárulnak a szerződési fegyelem fenntartásához azáltal, hogy büntetni rendelik a tartozás fedezeteként szolgáló vagyon elvonását vagy eltulajdonítását. Ennek különlegessége, hogy a tettes tulajdonképpen a saját vagyonának egy részét „vonja el,” és ezzel megakadályozza, hogy a hitelező a megállapodás szerinti fedezetből kielégítést nyerhessen.²⁶

²⁴ Kaiser Kristóf: A hagyományos hitelezővédelmi eszközök kudarca a csődbűncselekménnyel összefüggésben. Magyar Jog, 2015/12, 703. o.

²⁵ Btk. 405. §

²⁶ TÓTH Mihály: Gazdasági bűnözés és bűncselekmények, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2002, 230.

Az elkövetési magatartás maga az elvonás, amely sérti a követelés kielégítésére lekötött vagyon kizárólagos rendeltetését. Ezáltal az adós rendelkezési joga korlátozott: kizárólag a tartozás kiegyenlítésére használhatná fel a fedezetet. A bűncselekmény minden olyan cselekedettel megvalósítható, amely akadályozza a hitelezőt a fedezethez való hozzáférésben annak esedékességekor. Ide tartozik a vagyon elidegenítése, megterhelése, elzálogosítása, elrejtése, eltitkolása vagy akár megsemmisítése. Ezek a magatartások egyaránt szerződés- és jogellenesek.²⁷

A tartozás fedezetének elvonása gyakran egybeesik más gazdasági bűncselekményekkel, különösen a csődbűncselekménnyel. Amennyiben valaki olyan időszakban vonja el a fedezetet, amikor vállalkozása már fizetéképtelen, vagy annak veszélye fenyeget, nem tartozás fedezetének elvonása, hanem csődbűncselekmény miatt válik büntetőjogi felelőssé.

2.4.3. Saját tőke csorbítása

A magyar büntető törvénykönyv szerint a "saját tőke csorbítása"²⁸ alatt a gazdasági társaság vagy egyéb jogi személy pénzügyi stabilitásának és hitelezőinek védelmére irányuló szabályokat sértő magatartásokat érti. A saját tőke csorbítása azokra a cselekményekre vonatkozik, amelyek során a cég vagy jogi személy saját tőkéjének olyan csökkenése következik be, amely veszélyezteti annak gazdasági működőképességét, vagy szándékosan előidézi a fizetéképtelenséget. A Btk. általában olyan esetekre alkalmazza a saját tőke csorbításával kapcsolatos szankciókat, ahol a cég vezetése, tulajdonosai vagy képviselői olyan intézkedéseket hoznak, amelyek hátrányosan befolyásolják a társaság vagyoni helyzetét, és ezzel veszélyeztetik a hitelezők kielégítését.

A gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények között, a hitelezők érdekeit közvetlenül védő utolsó deliktumként szerepel a saját tőke csorbítása. Ezt az értéket alapvetően a polgári jog eszközeivel szükséges biztosítani; amennyiben azonban ezek az eszközök már nem bizonyulnak elégségesnek, a büntetőjogi rendelkezések alkalmazása indokolt. Ezek a szabályok szorosan összefonódnak a polgári jogi normákkal, hiszen a saját tőke csorbítása büntetőjogi tényállása mögött alapvetően a Számviteli törvény²⁹, valamint a Polgári Törvénykönyv rendelkezései állnak. A saját tőke csorbítása törvényi tényállásának jogi tárgya a részvénytársaságok, korlátolt felelősségű társaságok, szövetkezetek, európai

²⁷ Nagykomentár a Btk.könyvről szóló 2012. évi C. törvényhez 405.§-hoz fűzött magyarázata

www.uj.jogtar.hu

²⁸ Btk. 407. §

²⁹ Számv. tv. 35. §

részvénytársaságok, valamint európai szövetkezetek tagjainak és vezető tisztségviselőinek azon érdeke, amely a szervezet jogszerű működéséhez és vagyonának megőrzéséhez függ, valamint a hitelezői érdekek védelme. A jogalkotó tehát a büntetőjogi védelmet kifejezetten a korlátozott felelősségű tagi struktúrával működő jogi személyekre kívánta korlátozni, mivel a korlátlan felelősséggel rendelkező gazdasági társaságok (mint a közkereseti társaság vagy betéti társaság) esetében a tagok személyes vagyonukból is felelnek az esetleges követelésekért. Fontos azonban figyelembe venni, hogy a Polgári Törvénykönyv hatálybalépése óta minden gazdasági társaság jogi személynek minősül, így már a Kkt. és Bt. is jogi személyiséggel rendelkező társaságnak számít. Egyetértünk azon állásponttal, miszerint ezen társaságok csekélyebb vagyonállománya önmagában nem zárja ki, hogy a saját tőke csorbítása bűncselekményük sérelmére is elkövethető legyen.

A bűncselekmény tárgya maga a saját tőke. A saját tőke a könyvekben a bejegyzett, de még be nem fizetett tőkével csökkentett jegyzett tőke, a tőketartalék, az eredménytartalék, a lekötött tartalék, az értékelési tartalék, valamint a tárgyév adózott eredményének összességéként jelenik meg. A mérlegben saját tőkeként kizárólag az a tőke szerepeltethető, amelyet a tulajdonos vagy a tag a vállalkozás rendelkezésére bocsátott, vagy az adózott eredményből a vállalkozásnál hagyott.³⁰ A saját tőke csorbítása bűncselekményének tettese kizárólag a fent említett társaságok vezető tisztségviselője vagy tagja lehet, és a társtettesi felelősséghez személyes kvalifikáció is szükséges.

2.4.4. Számvitel rendjének megsértése

A számvitel rendjének megsértése bűncselekménye a Btk. 403. §-ában található. Ez a bűncselekmény a számvitel átláthatóságának és hitelességének biztosítását szolgálja, a gazdálkodás szabályosságát védi, valamint közvetetten a hitelezők, befektetők és más érintettek érdekeit. A Btk. meghatározása szerint a számvitel rendjének megsértését az követi el, aki a számviteli törvény alapján vezetendő nyilvántartásokban valótlan adatokat tüntet fel, vagy a nyilvántartásokat oly módon vezeti, hogy abból a vállalkozás vagy gazdasági szervezet valós vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzete nem állapítható meg. A bűncselekmény tehát a valótlan vagy félrevezető adatközlést, valamint a nem szabályos vagy hiányos nyilvántartásokat öleli fel, és magában foglalja azokat az eseteket is, amikor a számviteli nyilvántartások hamis vagy megtévesztő módon kerülnek vezetésre.

³⁰ Számv. tv. 35. § (1) bekezdés

A piacgazdaság megfelelő működéséhez elengedhetetlen, hogy a vállalkozások, a nem nyereségorientált szervezetek és egyéb gazdasági tevékenységet folytató egységek vagyoni, pénzügyi, illetve jövedelmi helyzetéről, valamint ezek alakulásáról megbízható, objektív információk álljanak rendelkezésre. Ezáltal a piac résztvevői pontos képet kaphatnak egy adott társaság aktuális pénzügyi helyzetéről³¹, amit a hitelezők is joggal várnak el, hiszen rendszeres és valósághű információkra támaszkodnak a gazdálkodó szervezetek gazdasági stabilitásának megítélésénél. A számviteli kötelezettségek betartását ezért a büntetőjogi rendelkezések is védik, különösen akkor, ha a Számviteli törvény vagy egyéb vonatkozó jogszabályok megsértése a valós vagyoni helyzet megállapítását akadályozza. A számviteli előírások betartása elősegíti a vonatkozó jogszabályok helyes alkalmazását, amely szabályozza a könyvvizsgáló, a beszámoló összeállítását és közzétételét során érvényesítendő elveket, továbbá meghatározza a nyilvánosságra hozatali, közzétételi és könyvvizsgálói kötelezettségeket. Ezek megsértése esetén a Btk büntetőjogi szankciókat helyez kilátásba a számvitel rendjének megsértése címszó alatt. Ez a bűncselekmény a gazdálkodással kapcsolatos jogsértések körébe tartozik, melyek fő célja gyakran az elkövető jogtalan vagyoni előnyének megszerzése, valamint az ebből fakadó kár vagy vagyronvesztés eltitkolása.³² A törvényi tényállás két fő kategóriát különböztet meg. Az első bekezdés a számviteli törvény hatálya alá tartozó gazdálkodó szervezetek esetében állapítja meg a számvitel rendjének megsértését, míg a második bekezdés a számviteli törvény hatályán kívül eső gazdálkodó egységek vonatkozásában rendelkezik e tényállásról.

Az új Btk. hatályba lépésével megszűnt a bűncselekmény gondatlan alakzatának büntethetősége, mivel a jogalkotó megítélése szerint ilyen esetekben a büntetőeljárások elindítása nem volt jellemző. Ez figyelemre méltó, hiszen gyakorlati tapasztalatok szerint előfordultak olyan esetek, amikor az ellenőrzést az akadályozta, hogy az érintett személy azt állította, eleget tett könyvvizsgálói kötelezettségének, de az iratok különféle okokból megsemmisültek vagy eltűntek. A büntetőeljárások hiányát valószínűleg nem az ilyen cselekmények ritka előfordulása, hanem a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) leterheltsége és kapacitásának korlátai okozták. Úgy vélem, hogy az alacsony tárgyi súlyú gazdasági bűncselekmények gondatlan formáinak büntethetősége szükségtelen, mivel ezek megfelelő szankcionálása a büntetőjogon kívül, például a szabálysértési jog keretében is megoldható

³¹ Számv. tv. Preambuluma

³² Fodor Balázs Gábor: A vállalkozás büntetőjogi kockázata, A vállalkozói felelősség büntetőjogi vonatkozásai konferencia előadásainak szerkesztett változata, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2017, 197.o.

lenne. A jogalkotó is hangsúlyozta, hogy az ilyen esetek, mint a „fiktív iratmegsemmisítés” problémája kezelhető volna a dokumentumok elektronikus megőrzésére irányuló kötelezettség bevezetésével, valamint a könyvvezetési feladatokat ellátó személyek iratmegőrzési kötelezettségének előírásával. Ezáltal e védelem elérhető volna más jogterületek szabályozása révén is, azonban ilyen rendelkezések jelenleg sem a szabálysértési jogban, sem más vonatkozó jogszabályban nem találhatók meg.

3. Saját vizsgálat

3.1. A kutatás célkitűzései, forrásai és módszerei

A kutatás célja a vezető tisztségviselők felelősségi körének és kötelezettségeinek elemzése, különös tekintettel a fizetéseképtelenségi helyzetekre, és a hitelezők érdekeinek védelmére vonatkozó törvényi szabályozásra. A kutatás célja továbbá a vezetők magánjogi és büntetőjogi felelősségének kérdései, valamint a hitelezők érdeksérrelmeinek kezelése a fizetéseképtelenség kapcsán. A kutatás a magyar és nemzetközi jogi szakirodalomból, jogesetekből, valamint statisztikai adatokból merít, amelyek a NAV (Nemzeti Adó- és Vámhivatal) és más bírósági ügyek statisztikai eredményeit is tartalmazzák. Ezenkívül különböző jogszabályok, különösen a Cstv. rendelkezései képezik az elemzés alapját, valamint a polgári és büntetőjogi felelősség témakörében hozott hazai és nemzetközi ítélkezési gyakorlat. A kutatás jogi szövegelemzési módszerrel, jogeset-elemzéssel és komparatív jogi megközelítéssel készült. E módszerekkel vizsgálja a törvényi előírások és a gyakorlati alkalmazás közötti összhangot, továbbá elemzi a vezetői döntések hatását a hitelezők érdekeire. A kutatás emellett empirikus adatokat is felhasznál a NAV által indított perek eredményességére vonatkozóan, amelyek révén a hitelezői érdekek védelmének gyakorlati kihívásait is bemutatja. Összességében a kutatás kvalitatív módszertani megközelítéssel valósult meg, amely kiegészül kvantitatív elemekkel, például statisztikai adatelemzéssel a jogi háttér és a bírósági eljárások eredményességének értékeléséhez.

3.2. A felelősség kérdése az ügyvezetés és más vezető tisztségviselők oldalán

3.2.1 A vezető tisztségviselő személyes felelőssége

A vállalat vezető tisztségviselői és tulajdonosai általánosságban nem felelősek az adós társaság hitelezői felé fennálló, be nem hajtható követelésekért.³³ Azonban a Cstv. 33/A. §-a lehetőséget biztosít a vezető tisztségviselők személyes felelősségének megállapítására, ha a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte után nem a hitelezők érdekeit szem előtt tartva végezték feladataikat, és ennek eredményeképp a vállalat vagyona csökkent, vagy a hitelezők követeléseinek kielégítése egyéb okból nem volt megvalósítható. Több tisztségviselő esetén a felelősség egyetemlegesen érvényesíthető.

A Cstv. a következőképpen definiálja a „fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet” kifejezést a 33./A. § (3) bekezdésében: „*A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte az az időpont, amelytől kezdve a gazdálkodó szervezet vezetői előre látták vagy az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható gondosság mellett látniuk kellett, hogy a gazdálkodó szervezet nem lesz képes esedékességgel kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket.*” Ezt a pillanatot objektíven meghatározhatónak tekinteni kérdéses, mivel a helyzet megítélését jelentősen befolyásolják a vezető egyéni tapasztalatai és a vállalatirányítási hozzáállás.³⁴

A törvény tehát a vezetőktől pénzforgalmi szemléletet vár el: ameddig a gondos mérlegelés alapján úgy vélik, hogy a társaság képes kötelezettségeit teljesíteni, a tulajdonosi érdekek alapján is cselekedhetnek. Ha azonban észlelik, vagy észlelniük kellene, hogy a vállalat fizetéseképtelenné válhat, akkor kötelesek figyelembe venni a hitelezők érdekeit is. Ha egy vezető felismeri a problémát, de nem a helyzet megoldására, hanem a vállalat vagyonának „kimentésére” törekszik – például egyes hitelezőket, különösen „baráti” vagy kapcsolódó feleket kifizet, miközben a vállalat végül felszámolás alá kerül –, a hitelezők követeléseik kielégítését a vezető saját vagyonával szemben is érvényesíthetik.³⁵ A Cstv. ezen eljárása a jogszabály egyik legtöbbet elemzett része, azonban a gyakorlatban nem tekinthető sikeresnek. A kettős természetű kötelezettség értelmezése nehézségeket vet fel: a vezetőnek tekintettel kell lennie a hitelezői érdekekre, ugyanakkor javadalmazását az adós társaságtól kapja, így nem hagyhatja figyelmen kívül a tulajdonosi érdekeket sem, amely érdekkonfliktusokhoz vezethet.³⁶

E témában gondolatai megerősítik a gyakorlat során felmerülő problémák súlyosságát: „A Magyarországon működő vállalkozások jelentős része naponta szembesül azzal, hogy

³³ BODZÁSI Balázs: A jogi személyek körében felmerülő felelősségi kérdésekről, különös tekintettel a vezető tisztségviselőkre. *Gazdaság és Jog*, 2013/6. 12-13.

³⁴ SÁRKÖZY Tamás: Még egyszer a vezető tisztségviselők kártérítési felelősségéről. *Gazdaság és Jog*, 2015/2.

³⁵ PREKÁČKA Judit: A fizetéseképtelenné váláshoz vezető út II. *Céghírnök*, 2015/9. 4.

³⁶ BARTA Judit – UJVÁRINÉ Antal Edit: A „Janus-arcú” gazdasági társasági vezető tisztségviselői jogviszony (egyes jogkérdések). *Gazdaság és Jog*, 2016/4. 7.; SÁRKÖZY Tamás: A gazdasági társaságok vezetési rendszeréről. *Gazdaság és Jog*, 2010/7-8. 3-10.

tartozásait nem tudja időben teljesíteni, amennyiben kintlévőségei nem folynak be. A vállalatvezetőknek tisztában kell lenniük azzal, hogy ilyen körülmények között a fizetéseképtelenség árnyékában dolgoznak, még akkor is, ha jelentős vagyon áll rendelkezésükre; ilyenkor a hitelezői érdekeket figyelembe véve kell eljárniuk.”³⁷

Az eljárás egyedi jellemzője, hogy a vezető tisztségviselő felelősségének megállapítására irányuló pert követően, a felszámolás lezárása után lehet csak a ténylegesen meg nem térült követelések miatt marasztalási pert indítani.³⁸ Az eljárás hossza – a felszámolási eljárások átlagosan 2-3 évig tartanak – gyakran ahhoz vezet, hogy a hitelezők elveszítik érdeklődésüket, különösen, mivel gyakran minimális vagy nulla megtérülésre számíthatnak a felszámolási vagyonból. Emellett a vezető tisztségviselőknek időközben lehetőségük van végrehajtható vagyonuk elrejtésére.

A vezető személyes felelőssége ettől az időponttól kezdve áll fenn, azonban ezt bizonyítani a hitelezőnek kell, amelyhez a szükséges bizonyítékok rendelkezésre állása korlátozott lehet. Az eljárási mentesülés feltétele lehet az időpont pontos meghatározásának elmaradása, vagy annak bizonyítása, hogy a vezető figyelembe vette a hitelezői érdekeket.³⁹ Érdemes megjegyezni, hogy a gyakorlatban a vagyonsökkenést főként az aktív vagyon – befektetett eszközök, forgóeszközök – csökkentésével azonosítják, míg az ehhez kapcsolódó követelések, például tagi kölcsönök visszafizetése, gyakran nem kap elegendő figyelmet. A felelősség másik köre az, amikor az aktív vagyon nem csökken, ám a hitelezők kielégítése veszélybe kerül, például biztosítékok átadásával vagy lemondásával. A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet esetén a Ptk. rendelkezései szerint a vezetők kötelesek összehívni a legfőbb szervet és válságkezelési intézkedéseket javasolni, valamint a fizetőképességet helyreállítani. Azonban a vezető nem visel eredményfelelősséget, így személyes anyagi felelőssége nem állapítható meg, ha döntése utóbb hibásnak bizonyul, feltéve, hogy eljárásában figyelembe vette a hitelezői érdekeket, és megfelelő intézkedéseket tett a helyzet rendezésére.⁴⁰

³⁷ JUHÁSZ László: A szerkezetátalakítási eljárás helye a magyar csődjog rendszerében. Fizetéseképtelenségi jog, 2021/2-3.

³⁸ Nagy az eltérés a megindított marasztalási és megállapítási perek száma között, attól függetlenül, hogy az „átlagos” hitelező f) kategóriába kerül besorolásra, ami alapján kb 0-1% megtérülésre számíthat a felszámolási vagyonból tehát indokolt lenne, hogy marasztalási pert indítson

³⁹ TÖRÖK Tamás: A vezető tisztségviselőre vonatkozó új és módosított felelősségátviteli szabályok. Gazdaság és Jog, 2017/9. 17

⁴⁰ BODZÁSI Balázs: A fizetéseképtelenségi jog újraszabályozása során felmerülő főbb kérdések, különös tekintettel a polgári jogi felelősségre. Gazdaság és Jog, 2020/11. 36-37.

3.3. Gyakorlatban felmerülő problémák és kihívások

3.3.1. Bizonyítás kérdései

A bizonyítási kötelezettség elsősorban a hitelezőket terheli. Így tehát a hitelező vagy a felszámoló kötelessége, hogy bizonyítékokkal alátámassza: a fizetéseképtelenség bekövetkezését megelőző három éven belül mikor alakult ki a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet, kik voltak az adott időszakban a társaság vezető tisztségviselői (beleértve az ún. árnyékvezetőket⁴¹ is, ha erre történik hivatkozás), illetve a vezető tisztségviselő jogsértő magatartása következtében milyen mértékben csökkent az adós vagyona. Továbbá, szükséges igazolni azt is, hogy a vezető magatartása és a vagyonsökkenés között okozati összefüggés állt fenn, amely meghiúsította a hitelezők kielégítési igényeinek teljesítését, és hogy az elmaradt környezeti kötelezettségek fennmaradtak. Még abban az esetben is, ha a bizonyítottság megállapítást nyer, a vezető tisztségviselő mentesülhet a felelősség alól, amennyiben igazolja, hogy a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet felismerését követően nem vállalt a társaság pénzügyi helyzetéhez mérten indokolatlan üzleti kockázatot. Továbbá igazolnia kell, hogy a helyzetre reagálva minden ésszerűen elvárható intézkedést megtett annak érdekében, hogy a hitelezői veszteségeket elkerülje vagy mérsékelje, és hogy kezdeményezte a legfőbb döntéshozó szerv beavatkozását, amely hozzájárulhatott volna a társaság helyzetének rendezéséhez. Mindazonáltal, mindkét körülmény bizonyítása kifejezetten nehéz feladatnak bizonyul, így a megfordult bizonyítási teherrel kapcsolatos eljárások száma lényegesen magasabb. Abban az esetben, ha a vezető tisztségviselő nem tett eleget a beszámoló letétbehelyezési kötelezettségének, vagy elmulasztotta az iratokat a felszámoló rendelkezésére bocsátani, úgy rá hárul a bizonyítás terhe annak alátámasztására, hogy vezetői tisztsége idején nem állt fenn fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet, vagy ha igen, a vezetői feladatok ellátása során figyelembe vette a hitelezők érdekeit. Ilyen esetben vélelem érvényesül a hitelezői érdekek figyelmen kívül hagyása mellett, így a felperesnek gyakorlatilag nincs további bizonyítási kötelezettsége.⁴²

⁴¹ Tipikusan hozzátartozói kapcsolatban álló személyek vagy például a tulajdonosok, befektetők vagy más, nagy befolyással bíró személyek, akik hivatalos pozíció hiányában is döntően irányítják a vállalatot.

⁴² Debreceni Ítélőtábla Gpkf.IV.30.031/2021/2. VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐ FELELŐSSÉGE, VAGYONI BIZTOSÍTÉK I. A Cstv. 33/A. §-ának (5) bekezdésére alapított kérelem esetén a felperesnek a speciális bizonyítási szabály alkalmazását megalapozó tényeken kívül egyéb, a hitelezői érdekekkel ellentétes (konkrét) ügyvezetői magatartást nem kell sem megjelölnie, sem bizonyítania. Ebben az esetben a mentesülése érdekében a vezető tisztségviselőnek kell megjelölnie és bizonyítania azokat a konkrét intézkedéseket, amelyekkel azt kívánja bizonyítani, hogy a vezetési feladatai ellátása során a hitelezők érdekeit is figyelembe vette.

Ezekben az úgynevezett megfordult bizonyítási teherrel rendelkező ügyekben a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) szinte minden esetben kezdeményezi a jelen fejezetben ismertetett pertípust. Ezzel szemben, ahol nem áll fenn a megfordult „bizonyítási teher”, az ilyen eljárások száma jelentősen alacsonyabb. Megfordult bizonyítási teher esetén a NAV sikerességi aránya gyakorlatilag garantált, rendkívül csekély azon ügyek száma, amelyeket a korábbi vezető tisztségviselők nyernek meg. Bár e tekintetben nincsenek részletes statisztikai adatok, de gyakorlati tapasztalat alapján rendkívül magas azon ügyek aránya, amelyek során a bíróság meghagyást bocsát ki, ugyanis a vezetők gyakran nem is kísérlik meg a védekezést. Ez vélhetően összefüggésben állhat azzal, hogy korábban a legfontosabb törvényi kötelezettségeiknek sem tettek eleget.

Egy 2020. október 27-én benyújtott közérdekű adatigénylés alapján Lelkes Péter ügyvéd hozzáférést kért a NAV ilyen típusú perekkel kapcsolatos statisztikáihoz⁴³, amely szerint a NAV pernyertességi aránya több évre visszamenően meghaladja a 99%-ot. Ezen adatok alapján a NAV 2019-ben 250 megállapítási pert indított, amelyek közül mindössze egyet veszített el; 2020-ban 259 pert indított, amelyek közül egyet sem veszített. A NAV különleges szereppel bír e típusú eljárásokban, hiszen a megállapítási pereket követően, a felszámolási eljárás lezárása után jellemzően kezdeményezi a marasztalási pereket is – ez a többi hitelező esetében általában nem figyelhető meg. Valószínűsíthető, hogy ennek oka részben az, hogy míg a hitelezők saját pénzüket kénytelenek kockáztatni további peres eljárások megindításával, alacsony eséllyel követeléseik behajtására, addig a NAV esetében nincs szükség ilyen költség-haszon elemzésre.

3.3.2. A vagyoni biztosíték problematikája

A Cstv. 2–4. időállapota szerinti rendelkezések teszik lehetővé, hogy a felperes kérvényezze a vezető tisztségviselő kötelezését vagyoni biztosíték nyújtására. A Cstv. kimerítően meghatározza, hogy milyen típusú vagyoni biztosíték lehet alkalmazható. A bíróság a vagyoni biztosíték nyújtásáról kizárólag kérelemre, annak keretei között dönthet. A felperes kérelmének tartalmaznia kell a pontosan megjelölt biztosítéki formát, amelyre a vezető tisztségviselő kötelezését kívánja kérni. Az elemzett ügyek többségében a felperesek forintban meghatározott összeg bírósági letétbe helyezését indítványozták. A felperes a biztosíték nyújtására irányuló kérelmet az elsőfokú ítélet meghozataláig bármikor előterjesztheti. A biztosíték nyújtásáért való helytállási kötelezettség az adós gazdálkodó szervezet többségi befolyással rendelkező tagját, az egyszemélyes társaság tagját, valamint külföldi vállalkozás magyarországi fióktelepe esetén

⁴³ https://kimittud.hu/request/buntetofeljelentesek_es_perek_al#incoming-23147

az anyaországi vállalkozást terheli. A bíróságnak célszerű a vagyoni biztosítékról már az eljárás lehető legkorábbi szakaszában határoznia, feltéve, hogy a vezető tisztségviselő felelősségének megállapításához szükséges tényállási elemek meglétét valószínűsíti. A joggyakorlat-elemző csoport szerint nem elfogadható az a széles körben alkalmazott gyakorlat, amely szerint az elsőfokú bíróság a vagyoni biztosíték nyújtásáról az ítélet meghozatalakor dönt. E megközelítés ellentétes a jogintézmény céljával, sérti a felperes érdekeit, továbbá figyelmen kívül hagyja azt az eljárási szabályt, mely szerint a biztosíték nyújtásáról végzés formájában kell rendelkezni, amely ellen külön fellebbezésnek van helye.

Amennyiben a bíróság vagyoni biztosíték nyújtását rendeli el, és a jogerős ítélet a vezető tisztségviselő felelősségét nem vagy csak kisebb összeg erejéig állapítja meg, mint amekkorára az elsőfokú bíróság a vezetőt kötelezte, akkor az elsőfokú bíróságnak a jogerőre emelkedést követően hivatalból kell intézkednie a biztosíték vagy annak meghatározott része felszabadításáról. Amennyiben a jogerős ítélet elmarasztalja a vezető tisztségviselőt, a biztosíték összegét követelésarányosan kell elosztani a felperesek között, és a vezető tisztségviselőt csak a biztosíték összegét meghaladó marasztalási összeg megfizetésére kell kötelezni, szintén követelésarányosan. Ha a marasztalási per során megállapított összeg alacsonyabb, mint a biztosíték összege, akkor a marasztalás összegét meghaladó biztosíték felszabadítása érdekében az elsőfokú bíróságnak hivatalból intézkednie kell.

3.3.3. Nemzetközi kitekintés

A vezető tisztségviselő elsődleges kötelessége, hogy annak a társaságnak az érdekében járjon el, amelynek vezető tisztségviselője. Egy fizetőképés társaság esetében ez nagyjából azt jelenti, hogy a tulajdonosok, részvénytulajdonosok egészének érdekében kell eljárnia. Amikor azonban egy társaság a „fizetéseképtelenség zónájába” kerül, a helyzet sokkal kevésbé egyértelmű. Angliában és Walesben, Hollandiában, Franciaországban és Belgiumban a kötelesség változása jelentős, és megköveteli a vezető tisztségviselőktől, hogy a társaság hitelezőinek, mint általános testületnek az érdekében cselekedjenek.⁴⁴ Spanyolországban, Olaszországban és Németországban azonban a helyzet finomabb, és bár a vezetőknek tekintettel kell lenniük a hitelezők érdekeire, az elsődleges kötelesség továbbra is az, hogy a tulajdonosok érdekében járjon el.

⁴⁴ Netherlands Association for Comparative and International Insolvency Law. Directors' liability in the twilight zone. 2017.

További különbségek vannak a hivatalos fizetésképtelenségi eljárások időzítésével kapcsolatban. Németországban, Franciaországban, Belgiumban és Spanyolországban az vezető tisztségviselőknek bizonyos előírt határidőkön belül fizetésképtelenséget kell bejelenteniük. Angliában és Walesben, Hollandiában, Németországban, Franciaországban, Olaszországban, Belgiumban és Spanyolországban a vezetők büntetőjogi szankciókkal sújthatók abban az esetben, ha nem megfelelően látják el feladataikat. Ha a vezetők nem teljesítik kötelezettségeiket, kártérítési igényt támaszthatnak velük szemben, vagy a társaság tartozásaiért személyes felelősségre vonásukkal is számolniuk kell. A személyes felelősség kockázatának minimalizálása érdekében a vezetőknek gondoskodniuk kell arról, hogy a vonatkozó helyi jogi követelményeknek megfelelő módon teljesítik kötelezettségeiket.

A fizetésképtelenségnek nincs általános definíciója, és a fogalom jelentése joghatóságonként eltérő. A fizetésképtelenséget eseti alapon határozzák meg, és a gyakorlatban ez összetett feladat lehet. Például az Egyesült Királyságban és Németországban a fizetésképtelenséget a pénzforgalom és/vagy a mérleg alapján vizsgálják, míg Spanyolországban és Olaszországban egy vállalat akkor minősül fizetésképtelennek, ha nem képes rendszeresen fizetni a tartozásait. Angliában és Walesben, Hollandiában, Németországban, Franciaországban, Olaszországban, Belgiumban és Spanyolországban a felelősség meghatározása céljából a törvény nem tesz különbséget az ügyvezető (azaz alkalmazott) és a nem ügyvezető között a társasággal (és a hitelezőkkel) szembeni kötelezettségeik tekintetében, és a fizetésképtelenséggel összefüggésben a nem ügyvezetőknek ugyanazok a kötelezettségeik és felelősségük, mint az ügyvezető igazgatóknak.⁴⁵ További felelősséget viselhetnek mind a hivatalosan kinevezett vezető tisztségviselők, mind az árnyékvezetők (azaz azok a személyek, akiknek az utasításai vagy utasításai szerint a társaság vezetői szoktak eljárni). Annak érdekében, hogy a vezető tisztségviselők minimalizálják a személyes felelősségük kockázatát folyamatosan felül kell vizsgálniuk és ellenőrizniük kell a vállalat pénzügyi helyzetét, és nem szabad megfeledkezniük arról, hogy a helyes következtetés a teendőkre vonatkozóan az események alakulása miatt gyorsan változhat. Fel kell jegyezniük a döntéseik meghozatalakor levont következtetéseiket és a gondolkodásukat befolyásoló tényezőket, valamint azt, hogy mikor vonták le ezeket a következtetéseket, mivel a felelősséget a fizetésképtelenséget követően és utólagosan ítélik meg. Számos gyakorlati lépést kell kezdeményezni, például rendszeres vezetői üléseket, jogi tanácsadást, megfelelő pénzügyi tanácsadás naprakészségének biztosítását és a vezetői

⁴⁵ Patakyova M, Gramblichkova B (2016) Bankruptcy and liquidation: current legal situation in European and international context, solutions under the European Model Company Act (EMCA). ECFR 13(2):322–350

beszámolók beszerzését, valamint megfelelő mérlegek és pénzforgalmi előrejelzések rendelkezésre bocsátását. Különös figyelmet kell fordítani a társaságon belüli tranzakciókra, beleértve a tulajdonosi kölcsönök visszafizetését, az osztalékfizetést és a tagok számára nyújtott pénzügyi támogatást, amely későbbi fizetéseképtelenség esetén visszakövetelhető.⁴⁶

3.4. A bűncselekmények esetjogi elemzése

3.4.1 Jogesetek a csődbűncselekmények kapcsán

A csődbűncselekmény kétségtelenül a hitelezői érdekek védelmét szolgáló legfontosabb büntetőjogi tényállás, így jogi tárgyaként sokáig a hitelezők érdekeinek oltalmát és a csőd-, illetve felszámolási eljárások sikeres lebonyolításának biztosítását tekintették.⁴⁷ Ezzel ellentétben foglalt állást a Kúria a csődbűncselekmény sértettjéről szóló 6/2018. jogegységi határozatban.⁴⁸ E jogegységi döntés előzményeként a legfőbb ügyész jogegységi eljárás megindítását és határozat kibocsátását indítványozta, mivel megosztottnak ítélte az ítélkezési gyakorlatot abban a kérdésben, hogy a csődbűncselekménynek sértettje lehet-e a hitelező, így jogosult-e polgári jogi igény előterjesztésére és pótmagánvádlóként való fellépésre. A bírósági gyakorlat megosztottságát a legfőbb ügyész különböző eltérő bírósági határozatokkal támasztotta alá. Indítványában a legfőbb ügyész amellet érvelt, hogy a felszámolási eljárásban követelést benyújtott hitelezők tekintendők a csődbűncselekmény sértettjeinek, ezért jogosultak polgári jogi igény benyújtására, illetve - amennyiben az egyéb feltételek teljesülnek - pótmagánvád előterjesztésére. A Kúria azonban nem osztotta a legfőbb ügyész véleményét, mivel a büntetőeljárásban a sértettként való minősítéshez a sérelemnek, illetve a veszélyeztetettségnek konkrétan és közvetlennek kell lennie. A Kúria leszögezte, hogy a gazdálkodó szervezet vagyonának elvonása és a kielégítési sorrend megsértésével való felosztása azt eredményezi, hogy az adott szervezet önállóan nem tudja teljesíteni kötelezettségeit, és ennek pusztán közvetett következménye a hitelezők érdekeinek sérülése. A Kúria álláspontja szerint a csődbűncselekmény elhelyezése a büntetőjogi rendszerben – vagyis hogy nem vagyon elleni, hanem a gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények között szabályozzák – arra utal, hogy a hitelezők érdekséreleme csupán áttételes, míg a gazdálkodó szervezet érdekeinek sérülése közvetlen.⁴⁹

⁴⁶ Waxman D (2014) Playing with house money: director's fiduciary duties in a distressed corporation. West for L. Rev 49(4):1193–1212

⁴⁷ Gal A.- Hegedus I.- Juhász Zs.- Karsai K.- Mezőlaki E.- Szomora Zs.- Törő S.: Nagykomentár a Btk.könyvhöz. Wolters Kluwer, 2022.

⁴⁸ 6/2018. BJE

⁴⁹ 6/2018. BJE

Véleményem szerint a csődbűncselekmény elkövetése közvetlenül érinti a hitelezők érdekeit, és e közvetlenséget nem szünteti meg az a tény, hogy például a vezető tisztségviselő magatartásával a gazdasági társaság vagyonát csökkenti, mivel ez a vagyon egyúttal a hitelezők azonnali kielégítési alapját is jelenti. Úgy vélem, ezt a körülményt az sem módosítja, hogy egy későbbi időpontban - az elkövetést követően - a felszámoló a gazdálkodó szervezet követeléseit behajtja, és ezáltal esetenként a hitelezők követelése is megszűnhet az adós gazdálkodó szervezettel szemben. Kétségtelen, hogy a hitelezők elsődleges célja nem a terhelt büntetőjogi szankcionálása, hanem az általuk elszenvedett vagyoni sérelem kompenzálása. Erre a célra a felszámolási eljárás során nagyobb esélyük nyílik, mint a büntetőeljárásban előterjesztett polgári jogi igény révén. Nem vitatható, hogy a csődbűncselekmény tényleges elszenvedői maguk a gazdasági társaságok, mivel a fizetéseképtelenség – vagy annak veszélye – számukra jellemzően a működés végét jelenti, még ha a csőd- és felszámolási eljárások elsődleges célja éppen a társaság megmentése is. A gyakorlatban azonban kevés lehetőséget látok arra, hogy az adós gazdasági társaságok, illetve a képviselőiket ellátó személyek polgári jogi igénnyel lépjenek fel a büntetőeljárás során. Véleményem szerint ezt megnehezítik a polgári jogi igény érvényesítéséhez kapcsolódó, fentebb részletezett szigorú előírások, továbbá az a tény, hogy a bíróságok gyakran egyéb törvényes útra utasítják az ilyen igényeket. Ez különösen azért van így, mert egy ilyen összetett bűncselekmény esetében a polgári jogi igény érdemi elbírálása az eljárás jelentős elhúzódását eredményezheti.

3.4.2. Jogeset a tartozás fedezetének elvonása bűncselekmény esetén

A BH.2022.10.169 megállapította, hogy *„Ha az adós vezető tisztségviselője nem adja át szabályosan az iratokat a felszámolónak de a felszámoló tudomást szerez az adós vagyonáról, a felszámolónak joga van nyitó leltárt és az alapján nyitó mérleget készíteni azért, hogy a felszámolás során történekről közbenső mérleggel (mérlegekkel) el tudjon számolni. A felszámolónak ez nem a Cstv.-ben előírt kötelezettsége, ezért erre hivatkozással nincs helye a felszámoló felmentésének.”*

A Kúria hangsúlyozza a közbenső mérleg készítési kötelezettségének kapcsán, hogy az eljárás irataiból egyértelműen megállapítható: az adós vezető tisztségviselője nem bocsátotta a felszámoló rendelkezésére azokat a főkönyvi kartonokat és a főkönyvi kivonatokat, amelyek alapján a tevékenységet lezáró mérleg készült. Maga a mérleg csupán számviteli összegzés; hitelességét az alapjául szolgáló bizonylatok és dokumentumok támasztják alá. Ennek

megfelelően — figyelemmel a Cstv. 31. § (1) bekezdés g) pontjára is — a felszámolónak kötelessége a mérleg adatait az átvett iratokkal összevetni és ellenőrizni. Ezen dokumentumok hiányában a felszámoló számára nem ellenőrizhető mérleg átadása nem tekinthető a tevékenységet lezáró mérleg megfelelő átadásának.

Az ellenőrizhetetlen tevékenységet lezáró mérleg nem használható a közbenső mérleg alapjaként, mivel ebben az esetben a mérlegek folytonossága és egymásból való következése nem biztosított, és sérül a folytonosság elve.⁵⁰ Abban az esetben, ha a felszámoló vagyont talál, de az adós vezető tisztségviselője szabályszerűen nem adja át a szükséges iratokat, a felszámolónak lehetősége van nyitó leltár elkészítésére, és ez alapján nyitó mérleg összeállítására, hogy a felszámolás során a közbenső mérleg révén elszámolhasson. Ez azonban nem minősül a Cstv.-ben rögzített kötelezettségnek a felszámoló számára, így jogszabálysértés e tekintetben nem állapítható meg, és emiatt a felszámoló felmentése sem indokolt.

3.4.3. Jogesetek a számvitel rendjének megsértése esetén

A következőkben két, általam kiválasztott jogesetet elemzek a számvitel rendjének megsértésével kapcsolatos bűncselekmények esetében. A Bfv. I.126/2018/5. számú végzésben a Kúriát felülvizsgálati indítványt bírálta a számviteli rend megsértése büntett miatt folyamatban lévő büntetőügyben. A Kúria megerősítette a járásbíróság döntését abban a tekintetben, hogy a terhelt magatartásával megszegte a számvitelről szóló törvény⁵¹ mely szerint a gazdálkodónak a tevékenysége során előforduló vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzetére kiható gazdasági eseményekről folyamatos nyilvántartást kell vezetnie és azt az üzleti év végén le kell zárnia. A törvény szerint továbbá a kettős könyvvitelt vezető, cégjegyzékbe bejegyzett vállalkozó köteles az éves beszámolót, egyszerűsített éves beszámolót az adott üzleti év mérlegforduló napjától számított százötven napon belül letétbe helyezni. Emellett a kettős könyvvitelt vezető vállalkozó köteles az éves beszámolót, illetve az egyszerűsített éves beszámolót, valamint, a gazdálkodó működéséről, vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről könyvvezetéssel alátámasztott beszámolót köteles készíteni. E szabályok megszegésével a terhelt a társaság vagyoni, jövedelmi helyzetének áttekintését és ellenőrzését

⁵⁰ BH.2022.10.169

⁵¹ Számv. tv. 12. § (1)

a vizsgált időszakra meghíúsította, amely cselekménnyel a terhelt a Kúria véleménye alapján is megvalósított a folytatólagosan elkövetett számvitel rendje megsértése büntettét.

Egy másik végzésben (Bfv.II.621/2011/5.szám) a Legfelsőbb Bíróság a számvitel rendje megsértésének büntette tárgyában hatályában fenntartja a korábban eljáró bíróságok végzését. Megállapította a terhelt bűnösségét tekintettel arra, hogy az I. rendű terhelt nem teljesítette a jogszabályban foglalt kötelezettségét. A számviteli törvény a bizonylati elvre és bizonylati fegyelemre vonatkozóan előírja, hogy minden olyan gazdasági eseményről vagy műveletről, amely az eszközök állományát vagy összetételét módosítja, bizonylatot kell kiállítani. A gazdasági eseményeket tükröző valamennyi bizonylat adatait a könyvviteli nyilvántartásokban kell rögzíteni.⁵² A bizonylatok kiállítása nem a könyvelő feladata; ő csupán a részére átadott, rendszerezett számlákat könyveli le. A tényállás szerint az I. rendű terhelt ugyan elkészítette a 2005-ös évre vonatkozó beszámolót, de az nem a valóságnak megfelelő adatokat tartalmazott. Az ügyvezető nem állított össze olyan leltárt, amely részletesen és ellenőrizhető módon mutatta volna be a társaság meglévő eszközeit és forrásait. Ennek, valamint a megőrzésre nem került számlatömb hiányának következtében a társaság az adott üzleti évre vonatkozó vagyoni és pénzügyi helyzetének áttekintése ellehetetlenült. A beszámoló elkészítéséhez, az üzleti év lezárásához és a mérleg tételeinek alátámasztásához olyan leltár szükséges, amely részletesen, ellenőrizhető módon tartalmazza a mérlegforduló napján meglévő eszközök és források mennyiségi és értékbeli adatait. Ezt a leltárt az előírások szerint kell összeállítani és megőrizni. Leltári készletkimutatás összeállítható az ügyvezetőváltáskor akkor is, ha az átadás-átvétel nem történt meg teljeskörűen vagy megfelelően. Az I. rendű terhelt azonban jogelődjét nem szólította fel a bizonylatok átadására, és a könyvviteli elszámolásokat közvetlenül vagy közvetve alátámasztó bizonylatokat (például számlatömböket) nem őrizte meg visszakereshető módon. Ezáltal az érintett üzleti évre vonatkozóan ellehetetlenítette a társaság vagyoni helyzetének áttekintését és ellenőrzését.

3.5. A polgári jogi és a büntetőjogi felelősség összehasonlítása

A gazdasági társaságok ügyvezetői elleni büntetőjogi felelősségre vonások során gyakran előfordul, hogy a sértett felek polgári jogi igényeket támasztanak a büntetőeljárás keretében, és így, a felszámolási eljárást kikerülve, magánfélként érvényesítik követeléseiket a vádlottal szemben.

⁵² Számv. tv. 165 § (1) bekezdés

A büntetőeljárás feltételez egy olyan kezdeti jogviszonyt, amely a sértett és az érintett gazdasági társaság között jött létre, általában egy szerződéses alapú polgári jogi kapcsolat formájában. Ebben a jogviszonyban mindkét félnek teljesítési kötelezettsége van: a sértettnek fizetési, míg a gazdasági társaságnak szolgáltatási kötelezettsége. Ha a gazdasági társaság nem teljesíti a szerződésben foglalt kötelezettségeit és valamely – a Btk.⁵³ különös része szerinti – bűncselekménnyel kárt okoz, a sértett alapot nyerhet egy büntetőfeljelentés megtételére. Az eljárás megindulásával a gazdasági társasággal szerződő fél a sértett státuszát veszi fel.⁵⁴ E bűncselekmény típusa a felszámolási eljárás elrendelésétől függően a Btk. 404. § alapján csődbűncselekménynek minősülhet. A feljelentés mellett a sértettek vagy a gazdasági társasággal szerződő más hitelezők kezdeményezhetik a felszámolási eljárás megindítását az adós társaság ellen, ha annak fizetéseképtelensége fennáll.⁵⁵ A felszámolás elrendelését követően pedig a sértett – hitelezőként – bejelentkezhet a felszámolási eljárásba.⁵⁶

Ebben az összefüggésben a polgári és büntetőjogi elemek keverednek: míg a szerződéses kapcsolat polgári jogi alapú, addig az ügyvezető által elkövetett cselekmények már büntetőjogi természetűek. Fontos megjegyezni, hogy bár a hitelező a gazdasági társasággal szemben követelhet, a sértett kizárólag az ügyvezető ellen érvényesítheti polgári jogi igényét a büntetőeljárás keretében, mivel itt az ügyvezető – mint természetes személy – vonható felelősségre. Következésképp a szerződő fél egyszerre gyakorolja a hitelező és a sértett jogait, azonban ezek külön jogterületeken válnak el, amelyekben az érintett fél külön-külön kell eljárjon igényei érvényesítésére.

A kezdeti szerződéses kapcsolat a büntetőjogi felelősségre vonás révén két jogi útra oszlik, amelyek végül hasonló eredményt biztosíthatnak a sértett számára. Azonban e kettősség gyakorlatban nehézségeket okoz a polgári jogi igények büntetőeljárásban történő érvényesítésében. Az említett szerződéses viszony egyértelműen a gazdasági társaság és a szerződő fél között jött létre, és nem a társaság ügyvezetőjével. Amennyiben az ügyvezető magánjogi felelősségének megállapítása iránt nem kezdeményeznek eljárást, a büntetőeljárás keretében az ügyvezető felelőssége nem állapítható meg. A Cstv. 33/A. § (1) bekezdése szerint az ügyvezetői magánjogi felelősség megállapítására a csődbíróság – a törvényszék – rendelkezik hatáskörrel.

⁵³

⁵⁴ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról 51. § (1) bekezdés

⁵⁵ Cstv. 22. § (1) bekezdés

⁵⁶ Cstv. 3. § (1) bekezdés c) pont

Következésképp, ha a sértett nem érvényesíti hitelezői igényét a felszámolási eljárásban, követelése elévülhet a főkötelezett, azaz a gazdasági társaság ellenében, és az ügyvezető sem vonható felelősségre.

4. Következtetések, javaslatok

A csődjogi és büntetőjogi szabályozás közötti koherencia javítása érdekében véleményem szerint a Btk. 404. § (5) bekezdésének a) pontját hatályon kívül kellene helyezni. E jelenlegi rendelkezés alapján a Btk. 404. § (1)-(3) bekezdései szerinti csődbűncselekmény csak a csődeljárás megindításával válik büntethetővé. Az ilyen módosítás beleillik azokba a törekvésekbe, amelyek célja a csődeljárások gyakorlati szerepének erősítése, különösen mivel az adósok csődeljárási kérelmét jelenleg akadályozhatja az a tényező, hogy saját kezdeményezésük esetén büntetőeljárással kell számolniuk. A hatályos büntetőjogi szabályozás emiatt racionálisan kérdőjelezhető meg, hiszen a csődeljárás kezdeményezése ellen hathat. Indokoltnak tartom ugyanakkor a 404. § (5) bekezdés b) és c) pontjában meghatározott objektív büntethetőségi feltételek fenntartását. Az új szabályozás értelmében a bűncselekmény elkövetője nemcsak az lehet, aki a vagyonnal rendelkezni jogosult, hanem az is, akinek a rendelkezésre lehetősége van A törvény azonban ezen a ponton pontosításra szorul, mivel a korábban megkövetelt speciális alanyi minőség eltörlésével a tettességre vonatkozó definíciós rendelkezés jelen formájában okafogyottá válik.

A következőkben a büntetőjogi vagyoni igény és a fenti elemzésekkel, valamint szabályozásával kapcsolatos észrevételeimet szeretném ismertetni. A bűnügyi vagyoni igények felszámolási eljárásba történő integrálása több problémát is felvet. Az egyik központi kérdés, hogyan alakíthatók át a büntetőeljárás során alkalmazott vagyont érintő kényszerintézkedések vagy más intézkedések olyan hitelezői igényekké, amelyek a felszámolási eljárás keretében értelmezhetők. Mindezt úgy szükséges megoldani, hogy a büntetőeljárást lefolytató szervek ne váljanak egy számukra idegen eljárás túlzott mértékű terheltjévé, hiszen ez a bűnügyi igények hatékony érvényesítését is veszélyeztetné.

A Cstv. szabályozási rendszere az érdekérvényesítés jogosult általi szándékán alapul. Ennek megfelelően a jogosult szabadon dönthet úgy, hogy akár passzivitásával is lemond a követelés érvényesítéséről, ugyanakkor elvárható tőle az aktív fellépés saját igénye érdekében. Ebből következően a Cstv. nemcsak a hitelezői igények bejelentését tételezi fel, hanem több más

hitelezői jogosultság gyakorlását is, amelyek elmulasztása egyes esetekben jogvesztő következményekkel járhat. A büntetőeljárásban eljáró hatóságok vonatkozásában azonban nem azonosítható egyéni érdek vagy érintettség, hiszen az államot képviselő személyek nem a saját érdekeiket érvényesítik. Ők hivatalos kötelezettségük keretében a közérdeket – az állami igényt – képviselik, amely alapvetően össztársadalmi jelentőséggel bír. Ezért a szabályozás kialakításakor lényeges, hogy ne az eljáró szervek egyéni döntési lehetőségein vagy érdekérvényesítő képességén múljon a büntetőjogi igények teljesítése, hanem egyértelmű jogszabályi rendelkezéseken alapuljon.

Amennyiben a jogalkotó a bűnügyi igényérvényesítést a büntetőeljárást lefolytató szervek diszkréciójára bízta volna, azzal jelentősen növelte volna a helyrehozhatatlan hibák kockázatát. A polgári jogi igényekkel és azok felszámolási eljáráshoz való kapcsolódásával szemben a büntetőjogi igények egyik sajátos vonása, hogy időbeliségük – vagyis felmerülésük és esedékességük – nem igazodik a felszámolás megindításához. Más szóval, a felszámolási eljárás elrendelésének időpontjától függetlenül bármikor felmerülhet az állami jogosultság a bűnügyi igények biztosítására vagy az adott vagyon elvonására.

A megállapítási és marasztalási perek hatékonyságát illetően az a véleményem, hogy e perek jogszabályi bevezetése nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Az a cél, hogy a vezető tisztségviselők a társaság ki nem elégített tartozásaiért felelőssé tehetőek legyenek, a gyakorlatban szinte megvalósíthatatlan. Az adós társaságok tagjai és vezetői tisztában vannak a hatályos törvényi szabályozás hiányosságaival, és a saját érdekeik mentén ezeket ki is használják. Véleményem szerint, amíg fennállnak a jogszabályi hézagok, az ilyen felelősségre vonás elkerülésére mindig nyílik majd lehetőség. A hitelezők ezzel szemben gyakran hiszékenyek és elővigyázatlanok, sok esetben természetesnek tekintik a kielégítetlen követelések fennmaradását.

5. Összefoglalás

A dolgozat átfogó elemzést nyújt a fizetéseképtelenségi eljárások keretében felmerülő büntetőjogi és felelősségi kérdésekről, különös tekintettel a vezető tisztségviselők szerepére és felelősségére. Magyarország csődjogi rendszere a Cstv. keretében szabályozza a fizetéseképtelenségi helyzeteket, melyek célja, hogy biztosítsák a gazdasági társaságok fizetési kötelezettségeinek teljesítését, vagy a hitelezők kielégítését azokban az esetekben, amikor az

adós fizetése képtelenné válik. A dolgozat tárgyalja, hogyan vált a csődjog szabályozási környezete az elmúlt évek során komplexsége, a gazdasági dinamika növekedésével párhuzamosan. Fő tanulságai közé tartozik, hogy a magyar jogi szabályozásnak a fizetése képtelenségi eljárások terén még vannak kihívásai és hiányosságai, különösen a vezető tisztségviselők felelősségének meghatározásában. A vizsgálatok rámutattak, hogy bár a törvény előírja a vezetők felelősségét a vagyon csökkentésével járó cselekedetek esetében, a gyakorlatban a felelősség megállapítása és érvényesítése nem mindig következetes. Emellett a dolgozat hangsúlyozza, hogy a csődjogi környezet változása és az új szabályozások integrálása elősegítheti a hitelezői érdekek hatékonyabb védelmét és a gazdasági jogrend stabilizálását.

A dolgozat továbbá megállapítja, hogy a felelősségi köröket érintő rendelkezések erősítése szükséges ahhoz, hogy a vezető tisztségviselők ténylegesen figyelembe vegyék a hitelezők érdekeit, és a fizetése képtelenségi helyzetben a lehető legkisebb veszteséggel zárják le az eljárásokat. Az elemzett jogesetek és a büntetőjogi előírások példái rámutatnak arra, hogy a csődeljárások során gyakran a felelős személyek megfelelő ellenőrzésének és elszámoltathatóságának biztosítása a legnagyobb kihívás.

Jogszáályjegyzék

1991. évi XLIX. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról

2000. évi C. törvény a számvitelről

2001. évi CIV. törvény a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről

2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról

2012. évi C. törvény a Büntető törvénykönyvről

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról

2021. évi CXXXIV. törvény egyes büntetőjogi tárgyú és ehhez kapcsolódóan egyéb törvények módosításáról

6/2018. BJE

640/2021. (XI. 25.) Korm. rendelet a bűnügyi vagyoni igényekkel összefüggő egyes eljárások, valamint a vagyonrendezési eljárás eltérő szabályairól

Bfv.I.126/2018/5. szám

Bfv.II.621/2011/5.szám

BH. 2022.10.169

Debreceni Ítéltábla Gpkf.IV.30.031/2021/2. VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐ FELELŐSSÉGE,
VAGYONI BIZTOSÍTÉK I.

Irodalomjegyzék

BARTA Judit – UJVÁRINÉ Antal Edit: A „Janus-arcú” gazdasági társasági vezető tisztségviselői jogviszony (egyes jogkérdések). *Gazdaság és Jog*, 2016/4. 7.; SÁRKÖZY Tamás: A gazdasági társaságok vezetési rendszeréről. *Gazdaság és Jog*, 2010/7-8. 3-10.

BODZÁSI Balázs: A fizetéseképtelenségi jog újraszabályozása során felmerülő főbb kérdések, különös tekintettel a polgári jogi felelősségre. *Gazdaság és Jog*, 2020/11. 36-37.

BODZÁSI Balázs: A jogi személyek körében felmerülő felelősségi kérdésekről, különös tekintettel a vezető tisztségviselőkre. *Gazdaság és Jog*, 2013/6. 12-13.

Csóke Andrea: Nagykomentár a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvényhez. 2019. február 20.

Fodor Balázs Gábor: A vállalkozás büntetőjogi kockázata, A vállalkozói felelősség büntetőjogi vonatkozásai konferencia előadásainak szerkesztett változata, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2017

Gal A.- Hegedus I.- Juhász Zs.- Karsai K.- Mezölaki E.- Szomora Zs.- Törő S.: Nagykomentár a Btk.könyvhöz. Wolters Kluwer, 2022.

Görgényi I. – Gula J. – Horváth T.- Jacsó J.- Lévy M.- Sántha F.-Váradi E. – Magyar Büntetőjog Különös rész. Wolters Kluwer, 2016.

Juhász László: A csőddel és a felszámolással kapcsolatos perek gyakorlati problémái III. Céghírnök 2011. évf

Juhász László: A Cstv. módosítása az új Pp. szabályaira tekintettel.Céghírnök, 2017/12. 4-7.

Juhász László: A magyar fizetéseképtelenségi jog kézikönyve: Novotni kiadó, Miskolc 2010.

Juhász László: A szerkezetátalakítási eljárás helye a magyar csődjog rendszerében. Fizetéseképtelenségi jog, 2021/2-3.

Kaiser Kristóf: A hagyományos hitelezővédelmi eszközök kudarca a csődbűncselekménnyel összefüggésben. *Magyar Jog*, 2015/12

https://kimittud.hu/request/buntetofeljelentesek_es_perek_al#incoming-23147

Nagykomentár a Btk.könyvről szóló 2012. évi C. törvényhez 405.§-hoz fűzött magyarázata www.uj.jogtar.hu

Netherlands Association for Comparative and International Insolvency Law. Directors' liability in the twilight zone. 2017.

Patakyova M, Gramblickova B (2016) Bankruptcy and liquidation: current legal situation in European and international context, solutions under the European Model Company Act (EMCA). *ECFR* 13(2):322–350

PREKÁČZKA Judit: A fizetéseképtelenné váláshoz vezető út II. Céghírnök, 2015/9. 4.

SÁRKÖZY Tamás: Még egyszer a vezető tisztségviselők kártérítési felelősségéről. *Gazdaság és Jog*, 2015/2.

TÓTH Mihály: Gazdasági bűnözés és bűncselekmények, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2002,

TÖRÖK Gábor: Csődjog –egy lehetséges új megközelítés, in: Gazdaság és Jog, XIX. évf. 5. szám, 2011. május, 11

TÖRÖK Tamás: A vezető tisztségviselőre vonatkozó új és módosított felelősségátviteli szabályok. Gazdaság és Jog, 2017/9. 17

SZIKORA Veronika: A fizetéseképtelenség témájának időszerűsége: magyar tények, német és osztrák minták. In: Szikora Veronika – Fézer Tamás (Szerk.): Fizetéseképtelenség és jogutód nélküli megszűnés. Tapasztalatok és reformjavaslatok. Debrecen, 2018. 159.

Waxman D (2014) Playing with house money: director's fiduciary duties in a distressed corporation. West for L Rev 49(4):1193–1212

Mellékletek

Amennyiben titkos a dolgozat, a belső címlap elé kell beilleszteni!

TITKOSÍTÁSI KÉRELEM

Alulírott _____ (Neptun-kód: _____) _____ szak
hallgatója kérelmezem, hogy a _____ című
szakdolgozatom/diplomadolgozat⁵⁷ (konzulens(ek) neve: _____) a
Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Tanulmányi és Vizsgaszabályzat (a továbbiakban: TVSZ) 95.
§ (5) bek. c) pontja alkalmazásával titkosításra kerüljön. Tudomásul veszem, hogy kérelmem
jóváhagyása esetén a dolgozat titkosítása a TVSZ 95. § (5) bek. c) pontja alapján a sikeres védést
követő 5 évre szól.

Kelt: _____ (település), _____ (dátum)

a hallgató aláírása

Alulírott⁵⁸ _____ (cég képviselőjének neve, beosztása), mint a
_____ (cég neve, címe) képviselője kérem a
_____ (cég neve) által nyújtott adatok felhasználásával
_____ (hallgató neve) (Neptun-kód: _____) által készített,
_____ című szakdolgozat/diplomadolgozat⁵⁹ titkosítását.

Kelt: _____, _____

a képviselő aláírása

A titkosítási kérelmet ENGEDÉLYEZEM / NEM ENGEDÉLYEZEM.

Elutasítás esetén indokolás: _____

Kelt: _____, _____

szakfelelős aláírása

⁵⁷ A megfelelő kiválasztandó és meghagyandó, a másik törlendő.

⁵⁸ A céges partner kiegészítő kérése nem kötelező, amennyiben nem kerül bekérésre, törölhető a nyomtatványról.

⁵⁹ A megfelelő kiválasztandó és meghagyandó, a másik törlendő.

A **piros színnel** jelölt részek nyomtatás előtt törlendők a nyomtatványról, továbbá a lábjegyzetek is.

NYILATKOZAT

Alulírott _____, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Szent István Campus, Felszámolási és vagyonszerzési szakközgazdász/specialista szakirányú továbbképzési szak levelező tagozat végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, a jogi és etikai szabályok betartásával kezeltem.

Hozzájárulok ahhoz, hogy Diplomadolgozatom egyoldalas összefoglalója felkerüljön az Egyetem honlapjára és hogy a digitális verzióban (pdf formátumban) leadott dolgozatom elérhető legyen a témát vezető Intézetben, illetve az Egyetem központi nyilvántartásában, a jogi és etikai szabályok teljes körű betartása mellett.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: _____ év _____ hó _____ nap

Hallgató

NYILATKOZAT

A dolgozat készítőjének konzulense nyilatkozom arról, hogy a Diplomadolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A Diplomadolgozatot záróvizsgán történő védelemre javaslom / nem javaslom*.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: _____ év _____ hó _____ nap

Belső konzulens

***Kérjük a megfelelőt aláhúzni!**

A DIPLOMADOLGOZAT TARTALMI KIVONATA

A büntetőjogi szempontok és felelősségi kérdések a fizetéseképtelenségi eljárásokban

Kis Andor

Felszámolási és Vagyonfelügyeleti Szakirányú Továbbképzési Szak – Levelező tagozat
Agrár- és Élelmiszergazdasági Intézet

Belső témavezető: dr. Oláh Péter Balázs mb. oktató

Külső témavezető: dr. Pálincás Péter ügyvéd

A dolgozat átfogó vizsgálatot nyújt a fizetéseképtelenségi eljárások keretében felmerülő büntetőjogi és felelősségi kérdésekről, különös tekintettel a vezető tisztségviselők szerepére és felelősségére. Magyarország csődjogi rendszere a Cstv. keretében szabályozza a fizetéseképtelenségi helyzeteket, melyek célja, hogy biztosítsák a gazdasági társaságok fizetési kötelezettségeinek teljesítését, vagy a hitelezők kielégítését azokban az esetekben, amikor az adós fizetéseképtelenné válik. A dolgozat tárgyalja, hogyan vált a csődjog szabályozási környezete az elmúlt évek során komplexszé, a gazdasági dinamika növekedésével párhuzamosan. Fő tanulságai közé tartozik, hogy a magyar jogi szabályozásnak a fizetéseképtelenségi eljárások terén még vannak kihívásai és hiányosságai, különösen a vezető tisztségviselők felelősségének meghatározásában. A vizsgálatok rámutattak, hogy bár a törvény előírja a vezetők felelősségét a vagyon csökkentésével járó cselekedetek esetében, a gyakorlatban a felelősség megállapítása és érvényesítése nem mindig következetes. Emellett a dolgozat hangsúlyozza, hogy a csődjogi környezet változása és az új szabályozások integrálása elősegítheti a hitelezői érdekek hatékonyabb védelmét és a gazdasági jogrend stabilizálását. A dolgozat továbbá megállapítja, hogy a felelősségi köröket érintő rendelkezések erősítése szükséges ahhoz, hogy a vezető tisztségviselők ténylegesen figyelembe vegyék a hitelezők érdekeit, és a fizetéseképtelenségi helyzetben a lehető legkisebb veszteséggel zárják le az eljárásokat. Az elemzett jogesetek és a büntetőjogi előírások példái rámutatnak arra, hogy a csődeljárások során gyakran a felelős személyek megfelelő ellenőrzésének és elszámoltathatóságának biztosítása a legnagyobb kihívás.

DIPLOMADOLGOZAT BÍRÁLATI LAP

A dolgozat készítőjének neve, Neptun kód / Candidate's name, neptun code:

A dolgozat készítőjének szakja, tagozata, képzési helye / Candidate's department, training place:

A dolgozat címe / Title of the thesis:

A bíráló neve, beosztása, szervezeti egység / Thesis evaluator's name, title, department:

A dolgozat nem fogadható el/ The thesis cannot be evaluated if:

- súlyos szakmai tévedéseket tartalmaz / it contains major technical errors,
- szegényes a felhasznált forrásmunkák köre, / the amount of sources used is not efficient,
- súlyosan megsérti a tartalmi formai követelményeket / or it severely violates the formal requirements.

Plágium, hivatkozás nélküli jelentős szövegfelhasználás esetén a dolgozat összpontszáma: 0! / In case of plagerism, when the sources of quotations are not indicated, the total score of the thesis is 0. Kérjük jelölje az értékelésének megfelelő pontszámokat az 1-től 5-ig terjedő pontskálán.

I. Témaválasztás / Choice of topic

1. Célkitűzések, logikai ív, koherens gondolatmenet / Objectives, logical and coherent train of thoughts:

1 2 3 4 5

II. Szakirodalmi feldolgozás / Use of literature

2. Az elméletek, fogalmak, modellek ismerete, alkalmazása / The knowledge and application of theories, concepts and models:

1 2 3 4 5

3. Elemző, értékelő, összehasonlító, kritikai észrevételek / Analytic, evaluative, comparative and critical observations:

1 2 3 4 5

4. Szakirodalmi hivatkozások / Literature references:

1 2 3 4 5

III. Egyéni vizsgálat (amennyiben a dolgozat szakirodalmi áttekintés témájú, az itt szereplő kérdéseket a szakirodalom feldolgozásának színvonala alapján szükséges értékelni) / **Personal research (if the thesis is a literature review, these questions should be evaluated according to the quality of reviewing)**

5. A kutatási kérdések/hipotézisek / Stating research questions/hypotheses:

1 2 3 4 5

6. Az adatgyűjtés és adatfeldolgozás módszertana/ The method of data collection and processing:

1 2 3 4 5

7. Elemzőképesség / Analytical skills:

1 2 3 4 5

8. Következtetések és javaslatok / Conclusions and suggestions:

1 2 3 4 5

IV. Formai követelmények / Formal requirements

9. A dolgozat stílusa / The style of the thesis:

1 2 3 4 5

10. A dolgozat struktúrája / The structure of the thesis:

1 2 3 4 5

A DOLGOZAT ÖSSZPONTSZÁMA / TOTAL SCORE OF THESIS: _____

Plágium / Plagiarism: Elfogadható színvonalú forráskezelés / Acceptable use of literature*

Érdemjegy /Final grade:

0-25 pont: elégtelen/insufficient (1)

26-31 pont: elégséges/sufficient (2)

32-38 pont: közepes/satisfactory (3)

39-44 pont: jó/good (4)

45-50 pont: jeles/excellent (5)

Védésre javaslom / I recommend it for final examination*: **igen** **nem**

ÉRDEMJEJY / GRADE: _____

Általános összefoglaló vélemény a dolgozatról / General, summarizing opinion about the thesis:

A bíráló szakmai kérdései / Questions of the thesis evaluator:

Kelt: _____ év _____ hó _____ nap

Bíráló neve és beosztása
Bíráló munkahelye

NYILATKOZAT

Kis Andor (hallgató Neptun azonosítója: **BUFOXD**) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*3}

Kelt: Budapest, 2024. november 7.

belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendó.

³ A megfelelő aláhúzendó.

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános
hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve:

KIS ANDOR

A Hallgató Neptun kódja:

BUFOXO

A dolgozat címe:

A büntetőjogi szempontok és felelősségi kérdések a büntetőeljárás eljárási szabályzatában

A megjelenés éve:

2024

A konzulens intézetének neve:

Agrár- és Élelmiszergazdasági Intézet

A konzulens tanszékének a neve:

Nemzetközi Szabályozási és Gazdasági Jogi Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumba. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumban.

Kelt: 2024 év 11 hó 10 nap

K. A. H.

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.